

KÄLLAN TILL GOD FINLÄNSK MAT

ATRIA PRODUCENTER

2/2019

”Belöningen för de sömnlösa nätterna är friska kalvar”

EN VECKA PÅ GÅRDEN NAVETTAVALKEA 29

4

Finländska bönder kan läsa av naturen, berömmar Liisa Pietola.

12

A-Foder är en stor aktör inom utnyttjandet av industrins biflöden.

17

I en ansvars-tagande kedja skapar varje länk kvalitet genom engagemang.

Mat finns i naturen om naturen ger den

Debatten om klimatförändringen har inte påverkat konsumenternas köp- och konsumtionsbeteende nämnvärt. I Finland äter 93 procent av befolkningen kött. Situationen har varit förhållandevis stabil i årtionden. Vi får dock inte bli likgiltiga inför varken debatten eller själva klimatförändringen. Vi måste identifiera vårt eget ansvar för naturen. Det viktigaste är att vidta praktiska åtgärder för att minska de miljökonsekvenser som vår verksamhet ger upphov till.

HOS ATRIA PÅGÅR ett antal projekt vars syfte är bland annat att förbättra energieffektiviteten, minska processvinnet och optimera användningen av förpackningsmaterial. Det är intressant att lösningar som är fördelaktiga för miljön också är ekonomiskt fördelaktiga, ofta redan inom en kort tidsperiod. Till exempel är en dålig energieffektivitet en onödig kostnad.

LIVSMEDELSPRODUKTIONENS KLIMAT-påverkan har under de senaste åren varit ett föremål för aktivt arbete och aktiviteten har ökat ännu mer under de senaste månaderna. Utan att gå alltför djupt in på den vetenskapliga nivån orsakar boskapsproduktionen enligt den nuvarande uppfattningen globalt cirka 11 procent av koldioxidutsläppen och

livsmedelsproduktionen i sin helhet 18 procent. Enligt en undersökning som genomfördes förra hösten var den största frågan i folks funderingar över huruvida man ska äta kött eller inte, behandlingen av djuren och deras välbefinnande, inte klimatfrågorna.

DET ÄR HELT KLART ATT företag måste och får ta mer ansvar för sin verksamhet och effekterna av den. Ekonomisk framgång krävs och behövs, men verksamheten måste stå på en hållbar grund samt gå att rapportera och de facto rapporteras transparent. Jag rekommenderar att ni bekantar er med Atrias företagsansvarsrapport, inte bara ur ansvarsrets, utan även verksamhetens synvinkel.

MINDRE SALT i maten, livsmedelssäkerhet, hållbara produktinnovationer, vegetariska produkter, djurens välbefinnande, mindre soja och även det på ett ansvarsfullt sätt, kompetensutveckling, arbetarskydd, minskning av miljökonsekvenserna. Utan tvekan bra och nödvändiga teman. Vi arbetar efter två ansvarsprinciper: vi agerar och inte bara pratar och ansvarsfullhet är en konkurrensfördel för oss.

Juha Gröhn
verkställande direktör, Atria-koncernen

I artikelserien En vecka på gården följer vi vardagen på fyra gårdar under olika årstider.

4 “Vi borde tala högt om det goda miljöarbete som gårdarna gör.”

- MTK:s miljödirektör Liisa Pietola

TEMA: i en ansvarstagande kedja behövs allas insats.

NOLL KUPERADE SVANSAR och nio andra kapitel om ansvarstagande

10

ATRIA PRODUCENTER 2/2019

- 2 LEDARE**
Ansvarstagande är i allas intresse.
- 8 FRÅGEPAR**
Varför väljer Feelia och Eckerö Line finländskt kött?
- 11 FÖRETAGSANSVAR**
Primärproduktionen är en fast del av Atrias hållbara livsmedelskedja.
- 12 BIFLÖDEN BLIR FODER**
Varför slänga råvaror som kan användas som foder?
- 16 PÅ RESA**
Kinesiska gäster bekantade sig med lösdriften för dikor på gården Puputti i Lappo.
- 22 FRÅGOR & SVAR**
Producentens ABC för arbetsbordet.
- 23 SKYDD MOT SJUKDOMAR FÖRBÄTTRAR RESULTATEN**
Prohealth-projektet undersökte kycklinguppfödningens skydd mot sjukdomar i fem länder.
- 24 IDENTIFIERA VILKA DJUR SOM BEHÖVER LÄKEMEDEL**
Information om produktionsförhållandena, hälsan och användningen av läkemedel samlades in på 25 svingårdar.
- 26 SLÅR BONDBÖNAN SOJAN?**
Att sojabaserat koncentrat ersätts med bondbönor har inte försämrat produktionsresultaten på slaktsvingårdar.
- 28 MITT FAVORITRECEPT**
Harri Rosenberg rekommenderar en färggrann kinesisk gryta.
- 32 KALIUMBRYTNING OCH GRÄSBLANDNINGAR**
Inom projektet Pengar av gräs undersöktes sätt att effektivisera vallodling.
- 34 ETT SPÅRBART ANSIKTE**
Spårbarhet garanterar trygga produkter, säger husbonden Pasi Korhonen på Mäki gård i Sotkamo.
- 36 AVELSTJURAUKTION**
Angustjuren Männistön Päällikkö var priskungen.
- 37 KOLBINDANDE JORDBRUK**
Lösningar som främjar kolbindningen är också kostnadseffektiva.
- 38 FÄRSKT**
Nytt och aktuellt
- 39 PERSONPORTRÄTT**
Maiju Pesonen, projektchef för projektet Carbo kolneutral nötkedja.

Med naturen går det inte att ljuga

Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK:s miljöchef Liisa Pietola är förgräddad över en sak: debatten om miljön är numera väldigt tillspetsad.

Frågorna framställs som sanningar utan vetenskaplig grund och nödvändig förståelse i bakgrunden. Jag anser att alla har rätt till sin egen åsikt, men att framställa den som den enda sanningen stjälper snarare än hjälper, säger **Liisa Pietola**.

Liisa följer årscykeln noggrant, en vana hon har haft ända sedan barndomen. Familjen har odlingar på Liisas fars hemgård, som är ett viktigt andningshål och smultronställe för henne. Naturens mångfald kräver yta av åkrarna och även Pietolas åkrar har ett behov: den för kolbindning kritiska vallen behöver kor,

men för närvarande går det inte att ha dem på bete på åkrarna.

VÄLFÖRTJÄNT TACK TILL GENERATIONERS ARBETE

Karriärvalet var enkelt för Liisa, eftersom intresset för naturen väcktes starkt av fadern, som var markforskare.

– Jag ville alltid arbeta med naturen. Praktiken som agronomstuderande vid en boskapsgård höll på att styra min väg in på djurvetenskap, men jord- och miljöforskning drog det längsta strået.

Liisas mormor hade en lång karriär som kreaturskontrollör. Historien om en

hel generation visar hur fint arbete som har utförts i det finländska lantbruket och hur långt man har kommit genom att samarbeta. Man måste gå modigt framåt i lantbruket och stolt berätta om allt det goda arbete för den finländska miljön och livsmedelskedjan som utförs på gårdarna. Utan producenter och bönder skulle det uppstå ett stort tomrum.

LÄRARENS PEDANTISKHET

För åtta år sedan blev Liisa MTK:s miljöchef. Före det arbetade hon vid Helsingfors universitet med forskning och undervisning och verkar där än idag som docent i jordbrukskemi och -fysik. Arbetslivserfarenhet har hon även från Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi, Luke, och gödsel-industrin från produktutveckling inom miljölösningar.

Man skulle kunna säga att Pietola alltid har arbetat med jord och följt debatten om klimatförändringen från första parkett.

– Som miljöchef blev jag mest förvånad över kunskapsbristerna. Jag var tvungen att lära ut biologi, kemi och grundläggande jordbruk på grundskolenivå, om det som överhuvudtaget görs ute på gårdarna.

Liisa tycker även att det är otroligt att folk inte vet hur skog växer och hur den ska skötas. För yngre generationer är det inte självklart att ens mor- eller farföräldrar har haft en gård.

– Mitt hjärta värker när jag ur barns mun hör att kött och mjölk i framtiden kommer att komma ur laboratorier. Jag tycker att det är ansvarslost att lära ut sådant. Kött och mjölk kommer även i fortsättningen att komma från gårdar, punkt, vidhåller Liisa.

FINSKA BÖNDER S KUNSKAPER HÅLLER HÖG NIVÅ

För de allra flesta är det ett fullständigt mysterium hur kunniga framtidens företagsledare som arbetar på de finländska gårdarna är.

– Inom EU funderar man över hur till exempel bönder bör utbildas, men den finska kompetensen är långt före många andra. Bönderna vet nog vad man måste göra, frågan gäller inte kompetens, utan lönsamhet. Finländare har alltid vetat

hur man respekterar naturen, som ju har huvudrollen. Alltid.

FORSKNINGEN SMIDIGARE I FRAMTIDEN

Som forskare förväntar sig Liisa en inställning inom framtidens forskningsarbete där man inte förtalar det förgångna, utan förstår historien. Det vore även viktigt att se hur man i Finland hela tiden har förbättrat primärproduktionen på gårdarna i takt med att kunskaperna har ökat.

– Forskarna måste ha direkt finansiering från statsbudgeten och inte från enskilda projekt. Vi behöver komma tillbaka till att bedriva långsiktig, aka-

”För yngre generationer är det inte självklart att ens mor- eller farföräldrar har haft en gård.”

demisk forskning jämte den tillämpade forskningen. För närvaraden ödslar vi tid på att ansöka om finansiering, vilket är ett slöseri med resurser. Och forskarna hinner inte publicera efterlängtade resultat tillräckligt snabbt.

Det forskningsarbete som den akademiska forskningen och olika stiftelser bedriver skiljer sig från varandra.

– När man utifrån matar på med sanningar och anvisningar baserade till exempel på utländska fall utan den finländska kompetensen, är de inte mycket att komma med. I Finland bör det finnas expertgranskad information som testats i finska förhållanden.

VARFÖR UTNYTTJAS INTE KUNSKAPEN?

Liisas eget jordmånsvetenskapliga vetenskapssamfund är inte särskilt intressant för allmänheten. Tänk er själva: jord och lantbruk! Plötsligt är dock jordmånens kolbindning en av de viktigaste frågorna och alla har åtminstone hört talas om det. Luckorna i informationen är stora och informationen kommer i stor utsträckning utifrån, från olika slags källor.

VEM?

Liisa Pietola är MTK:s miljöchef samt docent i jordbrukskemi och -fysik vid Helsingfors universitet.

Familjen driver Liisas fars hemgård. Liisa är en länk i generationskedjan och deltar i gårdens odlingsarbete. För närvarande består odlingscykeln huvudsakligen av värspannmål och vall.

Finländskt miljöansvar

Vattenresurserna och torkan är starkt förknippade med klimatförändringens framtid. Kan vi komma överens om att äta inhemsk mat? Vi kan inte säga att vi är ett ansvarsfullt folk om vi äter meloner från områden där det råder vattenbrist.

Hushållen kan påverka energiförbrukningen enormt genom att inte duscha kokhett och genom att ta på sig yllesockor. Om du köper kläder, köp då ordentliga sådana och använd dem.

Logiken i gårdagens cirkulära ekonomi borde läggas till som ett läroämne i grundskolan. När plagget går sönder bör det inte slängas, utan slutligen användas för att väva mattor.

Jag önskar ur djupet av mitt hjärta att den enorma positiva insatsen som jord- och skogsbruksföretagare gör skulle lyftas fram bättre och att det skulle ges mer värde i samhället. Låt oss stå rakryggade och skapa en bättre morgondag.

Liisa Pietola

VEM?

Jukka Ojala
verkställande direktör
Feelia Oy

**VAD BETYDER
INHEMSKHET FÖR DIG?**
Finländskt arbete,
råvaror och kvalitet.

Inhemskt kött är en miljögarning

Hur viktiga är finska nyckelflaggmärkta produkter för ert företag?

För oss är det viktigt att vi kan köpa in finländska råvaror, som är märkta med Nyckelflaggan- och gott från Finland-märkena. På så sätt kan vi lita på att livsmedlen är framställda i Finland av finländska råvaror. Vi har gett våra kunder ett löfte om att ha en så hög grad av inhemskt framställda produkter som möjligt.

Hur lyfter ni fram det inhemska i ert livsmedelsutbud och era val av råvaror?

Vi lyfter fram det på våra förpackningar, i möten med våra kunder och intressegrupper, på vår webbplats och vid våra presentationer. När vi träffar våra kunder eller olika intressegrupper har vi nästan alltid våra inhemska råvaror framme.

Ett ansvarsfullt företag bedriver sin verksamhet på ett så hållbart sätt som möjligt och förenar företagets och intressegruppernas mål och förväntningar. Vilka delområden inom ansvarsfullhet är de viktigaste för er?

Alla våra produkter framställs med biogas och energin för uppvärmning och varmvatten på vår fabrik kommer från biogas. Spårbarheten ökar livsmedelssäkerheten och en transparent produktionskedja garanterar att man kan lita på produktens ursprung och kvalitet. Vi vet alltid när livsmedlet har framställts och hur det har förädlats.

Vilken är er största miljögarning i år?

Vi är ännu bara några månader in i 2019 och det innebär att vår största miljögarning för närvarande är att vi valde inhemsk biogas som källa till produktionsenergin på vår nya fabrik, som blev klar i december 2018.

Vi väljer inhemskt kött, eftersom...

...spårbarheten, de finländska produktionsförhållandena samt livsmedlets väg från fälten, jordbruket och Atria till Feelias fabrik präglas av spårbarhet och hållbarhet.

För Feelia Oy och Eckerö Line Ab Oy innebär inhemska produkter och inhemsk produktion ett ansvarsfullt och tillförlitligt sätt att utöva verksamhet. Det att vi är rättvisa och ärliga samt att vi gör vad vi lovar.

Hur viktiga är finska nyckelflaggmärkta produkter för ert företag?

Som ett finländskt rederi baseras vår verksamhet på finskhet, finländska tjänster och kompetens. Finska Nyckelflaggan-produkter är viktiga för oss och vi har ett omfattande samarbete med stora livsmedelsproducenter, såsom Atria, Valio, Meira och Kespro.

Hur lyfter ni fram det inhemska i ert livsmedelsutbud och era val av råvaror?

För oss på m/s Finlandia är mat viktigt och i våra val vill vi betona ansvarsfullhet samt hållbarhet. Råvarornas inhemska karaktär lyfter vi fram i våra restauranger och i vår marknadsföring. Vi kommunicerar om detta på vår webbplats och vi ordnar öppna arrangemang ombord som lyfter fram våra inhemska råvaror av toppkvalitet.

Ett ansvarsfullt företag bedriver sin verksamhet på ett så hållbart sätt som möjligt och förenar företagets och intressegruppernas mål och förväntningar. Vilka delområden inom ansvarsfullhet är de viktigaste för er?

För oss som rederi är Östersjön och skärgården som omger oss ett livsvillkor. Vi bedriver utvecklingsarbete för att minska vår bränsleförbrukning. Vi återvinner avfallet från fartyget och vi arbetar för att minska vårt matsvinn. Matavfallet som uppstår transporteras till anläggningar som råvara till biogas.

Vilken är er största miljögarning i år?

Det är svårt att nämna en enskild, stor miljögarning, eftersom vi gör så mycket varje dag. Vi utvecklar ansvarsfulla verksamhetssätt i vår affärsverksamhet och i hela vår värdekedja. Vår personal deltar i miljöarbetet samt ansvarar för miljö- och ansvarsfullhetsmålen för sitt eget arbete året runt.

Vi väljer inhemskt kött, eftersom...

...vi vill erbjuda trygga, rena livsmedel av hög kvalitet. Vi vill veta var köttet vi använder kommer ifrån och under vilka förhållanden produktionsdjuren har levt. Vi upplever att också finskt, närproducerat kött är en miljögarning. Som ett finländskt företag vill vi stödja finländskt arbete och jordbruk.

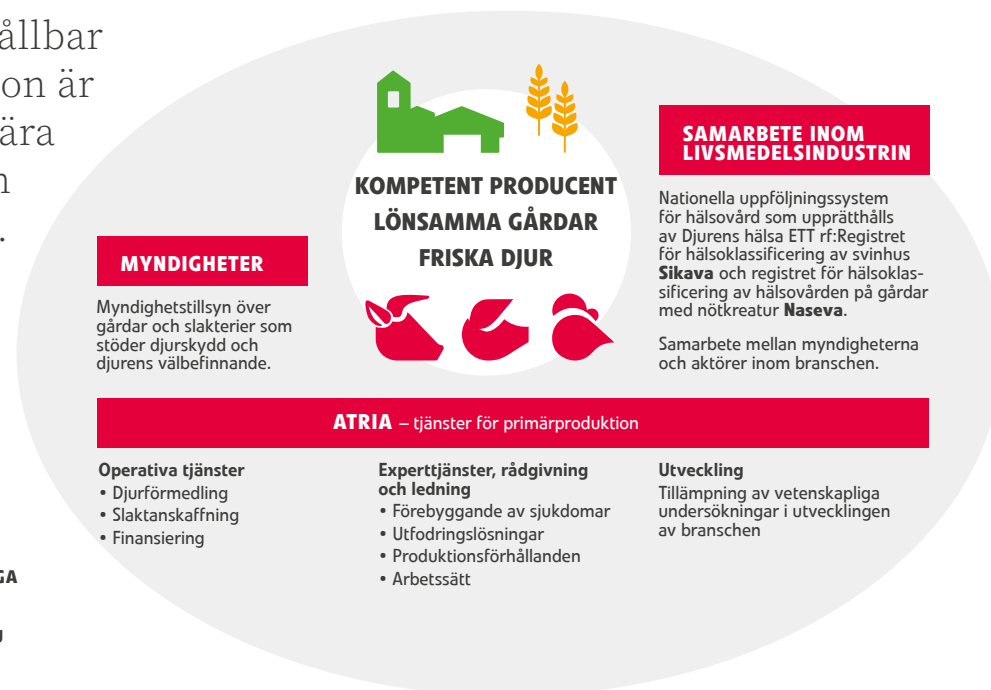
VEM?

Johanna Hertsi
Supply Chain Manager,
Eckerö Line Ab Oy

**VAD BETYDER
INHEMSKHET FÖR DIG?**
Ansvarstagande och
pålitlig verksamhet –
vi är rättvisa och ärliga
och gör det vi lovar!

Atrias ansvarstagande köttproduktion

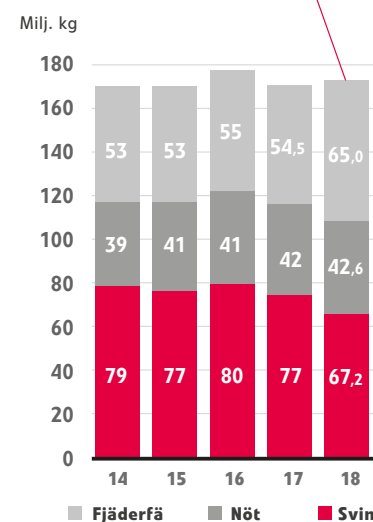
Utveckling av hållbar primärproduktion är ett resultat av nära samarbete inom hela branschen.

0 st. **BÖTER ELLER RÄTTSLIGA ÅTGÄRDER** på grund av brott mot lagstiftning gällande hantering eller slakt av djur inom Atria-koncernen.

Köttmängder som Atria Finland hanterar

174,8 milj. kg ÅR 2018

Primärproduktionens andel av Atrias hållbara livsmedelskedja

Ansvarsfullhet i livsmedelskedjan är en permanent del av Atrias företagskultur. Med ansvarsfull verksamhet tryggar vi Atrias verksamhet nu och i framtiden.

Företagsansvar når övergripande ut till alla verksamhetsområden: målen, värdena, verksamhetsstrategierna, ledningen och det dagliga arbetet. Konsumenterna är allt mer intresserade av hur produktionsdjuren tas omhand. Rättfärdigande av att äta kött ur ett etiskt perspektiv och även relaterade miljösynpunkter står ständigt i centrum för den offentliga debatten.

Primärproduktionen har stor betydelse för den hållbara livsmedelskedjan i sin helhet. Arbetet får sin början i producenterna, som på sina gårdar utför ett viktigt arbete på ett ansvarsfullt sätt för det renaste köttet i hela världen. Djurens hälsa och god lönsamhet baseras i första hand på producenternas kompetens, produktionsätt, goda omsorg om djuren och systematiska utfodring samt hantering av förhållandena. Detta är ett kontinuerligt arbete för hållbar köttproduktion.

Hos Atria består grundpelarna för uppföljningen och utvecklingen av djurens välbefinnande av avtalsproduktion och spårbarhet: vi känner till varje djurs

ursprung, uppfödningstid, utfodring och omsorg. Genom att samarbeta med köttproducenter, experter inom branschen och forskningsvärlden kan vi också i framtiden utveckla djurens välbefinnande, hälsa och utfodring. Vi på Atria vill vara föregångare och visa hur kött även i fortsättningen kan vara ett etiskt hållbart val på konsumentens tallrik.

INHEMSKA VAL ÄR VIKTIGA I UTFODRINGSLÖSNINGARNA FÖR DJUREN

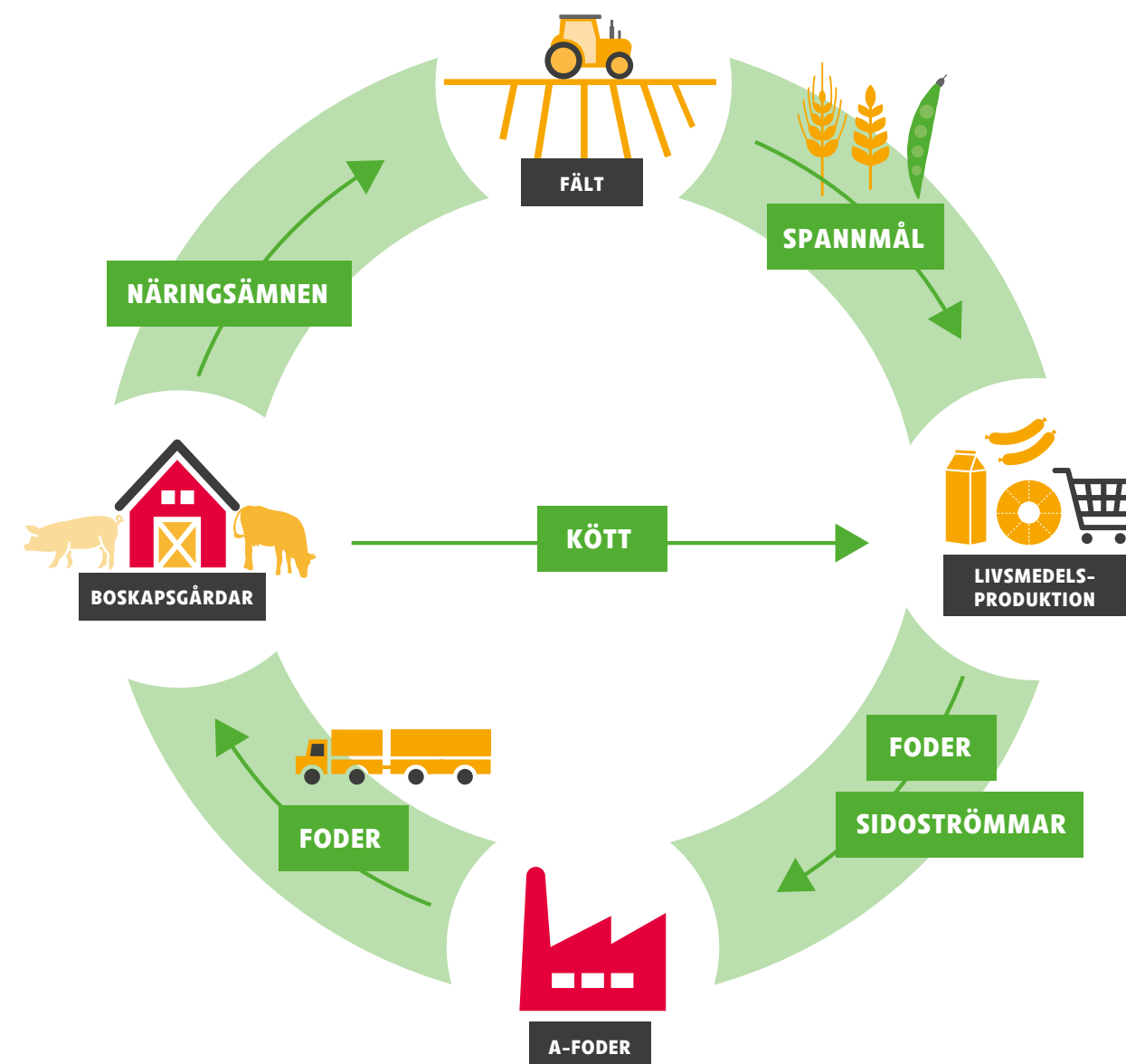
Det vad man utfodrar djuren med har en betydande effekt på djurets välbefinnande, primärproduktionskedjans lönsamhet och miljökonsekvenserna. Atrias experter inom primärproduktion har i samarbete med producenterna möjlighet att påverka också dessa delområden i planeringen av utfodringen.

Vid A-Foder producerar vi foder i vilka vi utnyttjar inhemska råvaror och sidoströmmar från livsmedelsindustrin. I olika komponentlösningar föredrar vi att använda inhemskt, närproducerat foder och protein. Vi arbetar dessutom

kontinuerligt för att fortsätta minska användningen av utländskt sojakross i foder. Vad gäller nötfoder lyckades vi redan hösten 2017 bli helt fria från sojakross. ■

ANSVARFULL PRIMÄRPRODUKTION

- Välmående djur är nyckeln till en lönsam produktion. I vår kedja förutsätter vi att välbefinnandet för produktionsdjuren ombesörjs.
- Vi förebygger och bekämpar systematiska faktorer som äventyrar hälsa och välbefinnande samt smittsamma djursjukdomar.
- Vi producerar foder i vilka vi utnyttjar inhemska råvaror och sidoströmmar från livsmedelsindustrin, och på det här sättet kan vi erbjuda producenterna federalalternativ som tar djurens välbefinnande i beaktande, är konkurrenskraftiga och miljöeffektiva.

A-Foder är en stor användare
**av sidoströmmar
från industrin**

A-FODER SIDOSTRÖMMAR

Varför kasta bort råvaror som duger som foder?

Inom industrin uppstår det årligen 300 miljoner kilo sidoströmmar som inte duger som livsmedel, men som kan utnyttjas som djurfoder av hög kvalitet. Med dem kompletterar A-Foder utfodringslösningar som baseras på inhemska spannmål.

- Mejeriernas biprodukter
- Alkoholindustrins biprodukter
- Potatisförädlingsindustrins biprodukter
- Bryggeri- och mälteriindustrins biprodukter

MIKKO SIVULA, processledare vid A-Foders foderfabrik i Koskenkorva, säkerställer dagligen med de andra fodermästarna att fodret som skickas från fabriken uti världen är förstklassigt.

För oss är det strategiskt viktigt att vara med och bygga hållbara utfodringslösningar och möjliggöra smart återbruk av sidoströmmarna i livsmedelskedjan. Vi frågar våra samarbetsparter vilken betydelse vår industri har i användningen av deras sidoströmmar.

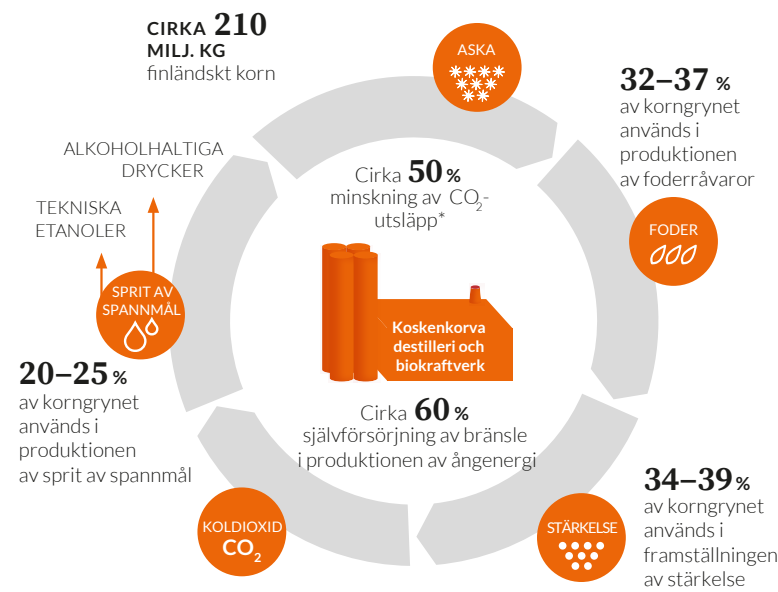
Miika Jokinen
verksamhetsdirektör,
industriella produkter, Altia Oyj

I sina processer förädlar Altia årligen mer än 200 miljoner kilo korn, varav cirka en tredjedel hamnar i A-Foders process för vidareförädling till foderprodukter.

Verksamhetsprincipen för Koskenkorvas fabrik har från början varit att utnyttja kornet till hundra procent. Man strävar efter att hitta den mest produktiva slutanvändningen för alla fraktioner, till exempel utnyttjas kornskal till att producera ånga i fabriken egen kraftanläggning. Dessutom utnyttjas

A-Foders havreskalsfraktioner i ångproduktionen, vilket stärker fabriken cirkulära ekonomi och självförsörjning av energi, som är cirka 60 procent.

Samarbetet med A-Foder på Koskenkorvas fabriksområde är för oss ett nära, dagligt arbete där vi med kontinuerlig dialog strävar efter effektivitet och synergifördelar. Försäljningen av foderråvaror som skapas i processen till A-Foder gör det möjligt för Altia att fokusera på sin egen produktion av sprit av spannmål, övriga etanoler och stärkelse. Hela fabriksområdet utnyttjas till fullo då parterna har sina respektive specialkunskaper.

I SINA PROCESSER förädlar Altia årligen mer än 200 miljoner kilo korn, varav cirka en tredjedel hamnar i A-Foders process för vidareförädling till foderprodukter. Bild: Altia

Tuomo Linnakallio
försäljningschef, Valio Oy

Valios mejerier har verksamhet 24 timmar om dygnet, året runt. Det är viktigt att sidoströmmarna som uppstår i mejeriverksamheten, såsom flytande vassle och utspolad mjölk, regelbundet transporteras ut från fabriken.

I mejeriproduktionen uppstår väldigt mycket biprodukter, vilket innebär att logistiken är en utmaning. Ur Valios synvinkel är det viktigt att logistiken fungerar också då mejeriernas produktionsmängder varierar. Detta förutsätter professionell och systematisk verksamhet av samarbetspartnern, vilket A-Foder har lyckats utomordentligt med.

Vi är även nöjda med att biprodukterna från mjölkproduktionen vidareförädlas till kött på husdjursgårdar. På det här sättet går inget till spillo av mjölken som producerats med hög kvalitet.

Mari Saarenpää
destillatör, teamsamordnare,
Kyrö Distillery Company

Vidare användning av sidoströmmarna som uppstår av vår produktion är mycket viktigt för oss med beaktande av smidigheten i såväl produktion av foderprodukten som i destillationsprocessen. Det att vi kan utnyttja drank, som uppstår som ett sidoflöde, på bästa möjliga sätt hos slutkunden ger också oss ett inneboende värde. På det här sättet får vi ett naturligt kontinuum i rågcirkulationen, där principen för hållbar utveckling är närvarande.

” Vi får ett naturligt kontinuum i rågcirkulationen, där principen för hållbar utveckling är närvarande.”

Raimo Yli-Hannula
Suupohjan Perunalaakso Oy

Samarbetet mellan A-Foder och Suupohjan Perunalaakso Oy gällande leverans av potatisskalmassa har varat i mer än tio år. Samarbetet har haft stor betydelse för vårt företag. Avtalet har i praktiken fungerat väl beträffande transporter och andra frågor. ■

TEXT: Ossi Hakala-Rahko

Mångsidighet är vår styrka

Vi utfodrar dagligen en enorm mängd husdjur med A-Foders olika produkter. Vi framställer industriella torrfoder och distribuerar livsmedelsindustrins sidoströmmar till behoven hos finländska boskapsgårdar. De årliga volymerna är enorma, sammanlagt cirka 700 000 ton.

Som process är framställningen av industriella foder helt inom vår egen kontroll. Vi kan påverka framställningsprocessen i dess samtliga skeden, från införskaffningen av råvaror till gårdens silo. Vårt kontinuerliga samarbete med våra gårdar ger oss en stabil grund för foderutvecklingen, eftersom responsen är snabb och produktionseffekterna syns omedelbart.

Priselasticiteten för de industriella fodren är i praktiken beroende av effektiviteten i vår industriella struktur och råvarornas världsmarknadpriser. Den tekniska kvaliteten ligger oftast inom små toleranser och leveranssäkerheten är utomordentlig. Framställningen baseras på försäljningen och därigenom beställningarna, vilket innebär att produkterna inte lagerförs.

LIVSMEDELSPRODUKTIONENS SIDOSTRÖMMAR TILL ÅTERVINNING

Foderkomponenterna som består av sidoströmmarna från livsmedelsindustrin betar sig på olika sätt. Vi strävar efter att utnyttja protein- och energikällor som lämpar sig för utfodring av boskap på ett mångsidigt sätt i vår produktionskedja.

Exempel på dessa är mejeriindustrins skölvatten och vasslen samt enskilda partier av i det närmaste vilken mejeriprodukt som helst. Från destilleri- och bryggeriindustrin kommer kornproteinfoder, blötjäst, mäsik och drank till vår kedja.

Jämfört med industriella foder är biprodukterna förmånligare sett till

kostnaden per foderenhet, men å andra sidan varierar kvaliteten och leveranssäkerheten stort. Många biprodukter finns tillgängliga endast en del av året. Detta är ibland en utmaning för transportföretagare, producenter och våra utfodringsplanerare, men belöningen är förmånligare utfodringskostnader.

”Tillgången till sidofraktionerna är en utmaning, men belöningen är förmånligare utfodringskostnader.”

För den cirkulära ekonomins och djurproduktionens del är det också av yttersta vikt att paletten roterar såsom den roterar nu. Det uppstår i princip inget svinn och det har stor betydelse för hela kedjan.

Vi har numera delvis kontroll över OVR-processen och således är kvaliteten på den och dess leveranssäkerhet på en bra nivå. Vi fortsätter dock utvecklingsarbetet också gällande dessa delar. Vanligtvis kontrolleras kvalitetsgränserna på hösten, då det nya spannmålet börjar komma till produktionen. Då har vi möjlighet att bedöma den genomsnittliga proteinhalten i spannmålet och baserat på den komma fram till den optimala proteinhalten för processen. I det här skedet är det viktigt att kontrollera receptet också med utgångspunkt från gårdens egna spannmål.

Inom foderindustrin tappar vi med dagliga skiftningar i miljö- och gårdsförhållanden. Det viktigaste för oss är att medverka i en hållbar foderindustri som användare av sidoströmmar och finländska råvaror. Vad annat skulle djuren i världens renaste kedja kunna äta än finländskt foder? ■

HUR MÅNGA DJUR ÄTER
VÅRT FODER VARJE DAG?

20 175
SUGGOR

495 206
SMÅGRISAR

685 185
SLAKTSVIN

3 332
DIKOR

45 365
MJÖLKKOR

46 016
NÖTKREATUR FÖR SLAKT

16 875
KALVAR
(MELLANUPPFÖDNINGSPLATSER)

113 476
UNGHÖNOR

112 532
AVELSHÖNOR

3 365 849
GÖDKYCKLINGAR

FRÖKEN JIANG och herr Jiang tillsammans med experterna i Atrias primärproduktion på besök på Puputtis familjegård.

”I Kina utnyttjas nötkroppar noggrant, bland annat är nötmage en stor delikatess där.”

VID GÅRDSBESÖKET var födelsen av en kalv en av höjdpunkterna.

Kinesiska gäster i Lappo

De kinesiska gästerna beundrade de välmående djuren

Representanter för en för Atria betydelsefull kinesisk grisköttkund bekantade sig i slutet av mars med vår nötköttsproduktion. Vi besökte Pekka Puputtis dikogård i Lappo.

Jag var verkligen exalterad över att få vara med och presentera vår Atria-kedja för våra gäster från andra sidan jordklotet. Solen sken och spänningen var påtaglig när vi kom fram till målet för besöket,

PEKKA PUPUTTIS dikogård i Lappo. På Puputtis familjegård blev en ny ladugård för dikor klar förra året och nytt är alltid nytt. Gästerna beundrade djurens utomordentliga produktionsmiljö och de välmående djuren. Dikornas kalvningsperiod var igång. Under besöket fick vi se en kalv födas, vilket var en särskilt stark upplevelse för våra gäster.

EN VIKTIG HÖRNSTEN i vår kedja, våra yrkeskunniga producenter, briljerade verkligen under besöket. Pekka berättade målade om den finländska boskapens vallutfodring och odling av vall på gården. Gästerna var intresserade av såväl ensilage som bete. Det att finsk boskap inte utfodras med någon soja alls väckte diskussioner med gästerna.

VÅRA GÄSTER värdesätter Finlands rena natur och boskapsproduktionens höga kvalitet. Vår kinesiska kund känner även till framgångarna som Atrias nötkött har haft i tävlingen World Steak Challenge och det är verkligen en fjäder i vår hatt. Också för producenternas del är det en helt annan sak att berätta att de är en del av världens renaste kedja när man för utländska gäster kan berätta att det är både bevisat och avsmakat att vårt kött är världens bästa. Det är lätt att vara superstolt över sina egna produkter.

GÄSTERNA VAR dessutom väldigt intresserade av det fullständiga utnyttjandet av kropparna i Finland, eftersom man i Kina utnyttjar nötkroppar noggrant, bland annat är nötmage en stor delikatess där. Det ska bli spännande att se om vi i primärproduktionen någon gång kan komma iväg på ett besök hos våra gäster och smaka på denna delikatess. Dock är jag inte övertygad om att nötmage skulle bli en hit bland oss, men vem vet?

Sinikka Hassinen
Atria Nöt-direktör

TEXT: Anne Kohtala, Outi Myllymäki

Ansvarstagande händer bygger upp en trygg livsmedelskedja

Alla som arbetar för Atria lämnar ett stort antal avtryck i livsmedelskedjan och varje avtryck har betydelse för miljön, djurens välbefinnande, produktsäkerheten och även ekonomin. Mika Vuorinen, Reijo Niskanen, Eero Yliselä och Tuomas Kujala berättar hur ansvarstagandet styr deras vardag.

”Gårdens egen spannmål är den bästa närproducerade maten”

När spannmålen har vuxit på de egna åkrarna och på åkrarna i samma by, vet vi vad vi utfodrar våra svin med, säger företagaren och jordbrukaren Mika Vuorinen från byn Koskue i Jalasjärvi.

De egna åkrarna och deras avkastning ligger husbonden på Vuorinens gård nära hjärtat. **Mika Vuorinen** njuter av arbetet på åkern och gör allt han kan för att se till att varje hektar ger bästa möjliga skörd med ansvarsmedvetna insatser.

– Där trivs jag, bakom traktorratten. Målet är att en dag vara självförsörjande vad gäller spannmål, säger han.

På Vuorinens gård växer 1 500 slaktsvin och åkerarealen är 220 hektar. På gården genomfördes ett generationsskifte för drygt tio år sedan och under denna tid har Mika tredubblat både antalet grisar och åkerarealen. Dessutom sköter gården nu en dubbelt så stor areal arrendeåkrar.

– Resten av spannmålen köper jag av lokala odlare och kompletteringen kommer från A-Foder i Koskenkorva. Då färdas inte heller den från andra sidan klotet och jag kan lita på att smågrisarna får rent, inhemskt foder.

Fodret som Vuorinen använder är också sojafritt och icke-genmodifierat.

– Det smakar gott och grisarna växer utmärkt. Man har kunnat ersätta sojan i fodret med annat protein, säger han.

ANSVARFULL VÄRME OCH GRISTRAFIK

2012 färdigställdes ett nytt svinhus på Vuorinens gård och 2016 en tork som tre delägare delar. Gödselrännan har värmeåtervinning och förser svinhuset med värme. Torken drivs med flis som även den skaffas med mycket ansvarstagande metoder: genom att rensa åstränderna och

kanterna längs med åker- och skogsvägar.

– En av oss är skogsentreprenör och åtminstone hittills har det funnits tillräckligt med ris och videsnår. Med flisen kan vi även bränna allt avfall från torkprocessen liksom ogräs, säger Vuorinen.

I svinhuset har smågrisarna optimala tillväxtförhållanden. Den ena sidan av bålet har ett fast golv med golvvärme och ett mjukt lager kutterspån som torrströ. På gallerdelen finns vattenspridare som ger en skön svalka när det är varmt på sommaren. Grisarna har dessutom tillgång till stimulans med halm och annat de kan gräva i.

– Halmburen är en fantastisk uppfinning. Då slipper man städa halm från hela fällan, det som ligger runt är den mängd som grisarna rycker ut för sin stimulans.

Också gristrafiken i svinhuset med 1 500 köttdjur är livlig. Varje vecka åker ett parti djur till slakteriet och nya smågrisar kommer varannan vecka från en uppfödare i hembyn.

För de partier som åker till slakteriet finns i Vuorinens nya svinhus en 70 meter lång lastningskorridor som separeras med grindar. Tack vare korridoren är lastningen lugnare och det går åt mindre tid, när man inte behöver hämta djuren från fällan.

Transporttiden för de nya smågrisarna i sin tur är bara några minuter, eftersom de endast åker några kilometer.

– Ju närmare, desto bättre, även om de har det bra i bilen. Vi samarbetar mycket med gårdarna i trakten annars också, berättar Vuorinen. ■

TRE FAKTA

1 Atria känner till ursprunget, uppfödningstiden, utfodringen och skötseln av varje djur i kedjan. En god skötsel av djuren säkerställs med produktionsavtal och kvalitetskrav i köp- och säljvillkoren för handeln med djur.

2 När man utfodrar med egen spannmål (och spannmål från den egna byn) och kompletterar med A-Foders foder, vet man att grisarna får ett garanterat rent och ansvarsfullt producerat foder.

3 Alla grisar från Atria Familjegårdar föds upp utan soja. Målet är en helt sojafri utfodring av svin i hela Atria Svin-produktionskedjan 2020.

”Ju närmare grisarna kommer från, desto bättre, även om de har det bra i bilen.”

”Trygga kilometrar yrkeskunnigt”

I bästa fall är djurtransportfordonet en viloplats för djuret. Det är möjligt när transportererna sköts av yrkeskunniga avtalsförare.

Ett modernt djurtransportfordon är fullt med teknik. Föraren följer temperaturen via styr- och kontrollcentralen i hytten och justerar förhållandena med hjälp av tak, fläktar och värmeaggregat. Vid behov finns det dricksvatten för djuren. Målet är att djuren får vila under färden.

– Ju bättre djuret mår, desto lättare är även förarens arbete. Man måste kunna läsa av vad som pågår i djurets huvud. På så sätt blir samarbetet lyckat. För vissa kommer det naturligt, andra lär sig inte ens när de försöker, säger företagaren **Reijo Niskanen** som kört djurtransporter i 30 år.

Kuljetus O. Niskanen från Ylivieska är en av Atria Producenters avtalsförare och redan den andra generationen. Reijos far Osmo startade transportererna i början av 1970-talet och idag har företaget 15 förare och sammanlagt åtta slakt- och förmedlingsfordon.

– Allt har hela tiden utvecklats i en mer ansvarstagande riktning. Fordonen är rymligare och förbrukar mindre, ruttlogistiken blir bättre hela tiden, Atrias tvätt- och desinfekteringshallar är i gott skick och lastningsförhållandena på gårdarna har förbättrats, listar Niskanen.

Speciellt berömmar han de gårdar som har satsat på separata lastningsutrymmen och vägar. Då minimeras riskerna för spridning av sjukdomar och lastningen orsakar minsta möjliga stress.

– Ansvarstagandet omfattar även arbetshälsa och att lastningen är trygg för både djuret och föraren – oavsett om man

ska hämta en liten kalv eller en avelstjur som väger 1 400 kg, fortsätter han.

NYA FORDON SKONAR MILJÖN

Transportföretagarna har en nyckelroll när det gäller djurens upplevelse av transportererna och ett smidigt genomförande av dem. Lagen styr den tillståndspliktiga verksamheten men det finns mer än bara det som stadgas i lagen.

– Föraren måste snabbt kunna bedöma djurets hälsotillstånd och transportduglighet. Förmedlingsdjuren måste vara friska och dugliga för fortsatt uppfödning och djuren som förs till slakteriet ska vara livsmedelsdugliga, listar Niskanen

Han har även aktivt följt bränsleförbrukningen i ett tjugotal år.

– Hos oss genomgår alla förare en kör-sättsutbildning. Detta har gjort mycket både miljömässigt och ekonomiskt. Vi har minskat bränslekostnaderna med över tio procent, vilket är mycket pengar med de antal kilometrar som vi kör, säger han.

En stor ansvarstagande handling är även fordonsunderhållet. För närvarande är den genomsnittliga åldern på Niskanens fordon två år och även i år har företaget bytt ut två transportfordon. Ett av de fordon som togs ur bruk var sex år gammalt och förbrukade 15 procent mer bränsle än ett nytt fordon.

– Fordonens förbrukning har utvecklats enormt de senaste åren. Ett ansvars-tagande företag är också ett lönsamt företag, ler han. ■

TRE FAKTA

1 Atrias köttupphandlingsområde täcker hela Finland, från Hangö till Utsjoki och från Vasa till Ilomants. Därför har man satsat mycket på planeringen av transportererna. Transporttiden för fjäderfä från gården till slakteriet varierar från tio minuter till en timme, för svin är den i genomsnitt tre timmar och för nötkreatur är den under åtta timmar.

2 Lagen om transport av djur styr all verksamhet, från fordonens egenskaper och utrustning till transporttider och förarutbildningar. Alla förare ska ha tillstånd att transportera djur. Förarna utbildas regelbundet inom hanteringen av djur och ekonomisk körning.

3 I slakteriet övervakar tillsynsveterinärerna djurtransportfordonen, lossningen av djur och förarens verksamhet samt kontrollerar alla djur levande innan de slaktas. Fordonen tvättas och desinficeras efter varje djurgrupp som transporterats.

”Man måste kunna läsa av vad som pågår i djurets huvud. På så sätt blir samarbetet lyckat.”

”Det lönar sig att återanvända energi och vatten”

Atrian Aurinko är Finlands största solcellspark. Likaså har värmeåtervinningen vid fabriken i Nurmo finslipats. Enligt energi- och ansvarschef Eero Yliselä är dessa beaktansvärda steg mot ansvarsfull energiförbrukning.

Finlands största solcellspark vid Atrias fabrik i Nurmo har verkligen levt upp till förväntningarna. Målet var att panelerna skulle producera 5 600 megawattimmar el per år, det vill säga virka fem procent av fabrikens behov.

– Vi har ännu inte avläsningarna från sommaren, eftersom kraftverket togs i bruk på hösten, med det ser verkligen lovande ut. Den förväntade mängden ser ut att uppnås, berättar energi- och ansvarschef **Eero Yliselä**.

På kraftverket finns 22 000 solpaneler, som tillsammans täcker närmare nio fotbollsplaner mark- och takyta. Också fabrikens värmeåtervinningssystem är ansevärt till storleken.

– På fabriken används mycket energi till kylning, vilket innebär att det är klokt att återvinna kylkompressorernas kondensvärme. Med kondensvärmen kan vi årligen ersätta cirka 70 000 megawattimmar av uppvärmningskostnaderna för vatten och lokaler, vilket motsvarar värmebehovet för cirka fem tusen villor per år, berättar Yliselä.

Utöver de moderna systemen som främjar energieffektivitet och cirkulär ekonomi söker Yliselä tillsammans med sitt team ständigt efter nya lösningar. Till exempel medverkar Atria i Nurmos biogasprojekt, i vilket man planerar att utnyttja avfall från jordbruk och livsmedelsindustrin i produktionen av biogas.

– Dessa är steg mot ett allt vidare utnyttjande av förnybar energi. De nya metodernas lönsamhet blir hela tiden

bättre och därigenom kan vi inom den närmaste framtiden ta nya, större steg, lovar Yliselä.

VATTENFÖRBRUKNINGEN OCH SVINNET MINIMERAS

Utöver el är vatten en stor utgift. På fabriken har vattenförbrukningen granskats särskilt under det senaste året.

– Vi har hittat skeden i processen där förbrukat vatten kan återanvändas. Dessutom har vi sedan början av året uppnått närmare tio procents besparingar jämfört med fjolåret genom att byta munstycken och finslipa arbetssätt, berättar Yliselä.

Ansvarsfullheten för hanteringen av djur på fabriken börjar när djurtransportbilen kör in på gården. På slakteriet kontrollerar veterinären hälsan och konditionen för varje djur som anländer dit. På Atria har man redan i ett år arbetat för att minska också matsvinnet och minimera mängden livsmedelsavfall.

– Hela slaktkroppen utnyttjas så effektivt som möjligt. Stekarna och filéerna skärs omsorgsfullt ut och mindre bitar används noggrant till exempel som köttfärs. Våra råvaror är värdefulla, betonar Yliselä.

Verksamheten vid Atrias anläggningar är föremål för miljötillstånd och man har många lagstadgade skyldigheter att uppfylla. Yliselä betonar att målet ändå är att ansvarsåtgärderna inte ska begränsas till minimikraven.

– Ansvarsfullhet är ett arbete inför vilket alla Atria-anställda gör sin del varje dag, sammanfattar han. ■

TRE FAKTA

1 Atrian Aurinko är Finlands största solcellspark, som producerar närmare tio procent av den nätslutna solenergin i Finland. Vid sidan av produktion av ren el undersöker man vid solcellsparken lagringsmöjligheter samt testar paneler som vrider sig efter solens vändning.

2 Alla råvaror som används i Atrias produktion ger upphov till endast en promille deponiavfall och farligt avfall som inte går att utnyttja. De råvaror och material som inte används i livsmedel styrs till exempel till foderindustrin och annan återvinning.

3 Vid fabriken i Nurmo har man jämfört med förra året uppnått närmare tio procents vattenbesparing genom att optimera vattenförbrukningen.

”De nya metodernas lönsamhet blir hela tiden bättre och därigenom kan vi inom den närmaste framtiden ta nya, större steg.”

”Ansvarstagande är kontinuerlig utveckling”

Tuomas Kujala, produktgrupps- och exportdirektör vid Atria, ser ansvarstagandet som en lång kedja som tar Atrias produkter från jord till bord. Ansvarstagande är också ett kontinuerligt utvecklingsarbete, exempelvis produktion utan antibiotika och innovativa produkter.

Ansvarstagandet började lyftas fram mer för ett tiotal år sedan. Enligt **Tuomas Kujala**, produktgrupps- och exportdirektör för kött vidtog man snabbt åtgärder vid Atria. Man ville säkerställa att samtliga processer är på rätt nivå för framtida utmaningar.

– Det har krävt mycket arbete att bygga upp kedjan så att vi är redo att svara på frågor. Jag anser att vi har lyckats väl med detta.

Enligt Kujala är säkerhet den viktigaste aspekten i ansvarstagandet när man talar om mat. Konsumenterna och storhushållskunderna måste kunna lita på att Atrias produkter kan konsumeras utan att behöva oroa sig för skämd mat eller hälsoskadliga bakterier. Förpackningen ska tydligt ange hur köttet tillagas och dess hållbarhet.

TRANSPARENS FÖR HELA KEDJAN

Kujala betonar att ansvarstagande inte är enskilda handlingar, utan en noga konstruerad produktionskedja.

– Kedjan börjar på åkern där det växer en råvara som producerats tryggt. I slutet av kedjan finns förpackningsavfall som belastar miljön så lite som möjligt samt återvinning.

Hos Atria baserar sig djurens välfärd på avtalsproduktion och spårbarhet. Ansvarsfullhet främjas av goda levnadsförhållanden, lämplig utfodring, noggrann hygien och arbete för att förebygga djursjukdomar.

Nu talas det mycket om antibiotikafri

produktion, eftersom WHO har lyft fram resistensen mot antibiotika som ett av de största globala hälsohoten.

– Atria Familjegårdars kycklingar och grisar föds redan idag upp utan antibiotika och i fjol kunde vi sälja det första antibiotikafria nötköttet.

DEN FÖRNYADE KÖTTFÄRSFÖRPACKNINGEN SOM GOTT EXEMPEL

Atrias prisbelönade köttfärsförpackning är ett bra exempel på en ansvarstagande handling. Produkten är plattare än de vanliga förpackningarna och man sparar i både förpackningsmaterial och transportkostnader när en lastbil rymmer mer köttfärs. Produkten tar upp mindre plats även i butikens kyldisk och i kylskåpet hemma.

– Köttfärsen håller sig längre i förpackningen och förpackningsavfallet är lättare att återvinna, listar Kujala fördelarna.

Köttfärsförpackningscaset visade att konsumenterna verkligen reagerar på positiva förändringar.

– Vanligtvis får vi nio klagomål och ett tack, här var siffrorna de omvända. Det inspirerar oss till nya innovationer.

Kujala anser att ansvarsdiskussionen har tillspetsats runt klimatförändringen. Det diskuteras hur jordbruket och köttätandet påverkar klimatförändringen, men djurens välbefinnande får mindre uppmärksamhet.

– Den emotionella kommunikationen har fått oproportionerliga dimensioner. Nu har det som tur även förts fram rationella argument i debatten, säger han. ■

TRE FAKTA

1 Förpackningen spelar huvudrollen i kommunikationen om en trygg produkt till konsumenten. Tillagningsanvisningar, information om hållbarhet och annan produktinformation säkerställer att inget skämt kött hamnar på tallriken.

2 Ansvarstagande är inte enskilda handlingar, utan en noga konstruerad produktionskedja. Kedjan börjar på åkern där det växer en råvara som producerats tryggt. Därefter kommer djurens välbefinnande samt tillverkning och förpackning av produkterna. De logistiska lösningarna tar produkten till konsumenten på ett så miljövänligt sätt som möjligt.

3 Atrias köttfärsförpackning utsågs till världens bästa i förpackningstävlingen WorldStar. Vid K-Ruoka Awards belönades förpackningen med priset Arets ansvarsgärning med ett överlägset antal röster.

”Atrias prisbelönade köttfärsförpackning är ett bra exempel på en ansvarstagande handling.”

ABC för Producentens arbetsbord

På den nya Producentens arbetsbord har det samlats information och funktioner för att underlätta vardagen och framtidsplaneringen.

På den nya Producentens arbetsbord har det samlats information och funktioner för att underlätta vardagen och framtidsplaneringen. Inloggningsuppgifterna i nya Producenternas arbetsbord är användarspecifika. Användarnamnet är personens e-postadress. Användarnamnet kan kopplas till flera gårdars uppgifter, varmed granskningen av uppgifterna blir smidigare med bara en inloggning. Vid ibruktagningstillfället skapar vi ett användarnamn för gården och via det kan man skapa fler användarnamn.

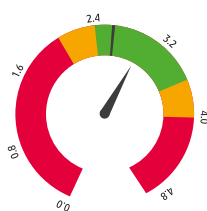
Var kan jag se gårdens uppgifter?

Gårdens uppgifter kan du granska på fliken Oma tila (Min gård), som finns högst upp till höger i användaruppgifterna. Där hittar du bland annat anläggningarna och adresserna till dem. Djurannonserna skapas anläggningsspecifikt.

Nya verktyg för granskning av produktionens nyckeltal

En ny egenskap på arbetsbordet är mätare, som visar de viktigaste nyckeltalen i produktionen. Med hjälp av mätarna kan du snabbt granska produktionens effektivitet. Mätarnas färger visar målvärdena och resultaten går att granska för olika tidsperioder.

Hur redigerar jag annonser som webbtjänsten skickar?

Under fliken Omat tiedot (Mina uppgifter) kan du redigera de annonser som Producenternas arbetsbord skickar. Redigeringen av uppgifter sker alltid gårdsspecifikt. Om användarnamnet är kopplat till flera gårdars uppgifter, redigeras annonserna separat för alla gårdar.

FÖRE IBRUKTAGNING AV ARBETSBORDET

tar vi kontakt med er per brev och ber er kontrollera gårdens kontaktuppgifter för att skapa användaruppgifter. Som användarnamn används e-postadressen och koderna är personliga. Atria Producenters nya webbplats finns på adressen uusi.atriatuottajat.fi.

Skydd mot sjukdomar förbättrar produktionsresultaten

Ett bra skydd mot sjukdomar minskar risken för att djursjukdomar sprids till och inom gården samt förbättrar produktionsresultaten. Enligt Prohealth-undersökningen för kycklinguppfödningssanläggningar finns det utrymme för förbättringar av skyddet mot sjukdomar särskilt vid transport till uppfödningssanläggningen.

Skyddet mot sjukdomar och förebyggande hälsovård minskar behovet av medicinering av djuren, såsom den finländska kycklingproduktionen har visat. Det är även viktigt för att förtjäna konsumenternas tillit, eftersom de värdesätter hygien inom djurproduktionen och ställer sig negativa till användning av läkemedel.

Det EU-finansierade projektet Prohealth utredde kycklingsuppfödningssanläggningarnas sjukdomsskydd i fem olika länder. Systematisk genomgång av delområdena hjälper till att identifiera de punkter där sjukdomsskyddet skulle kunna förbättras.

Det gårdar som deltog i undersökningen fick i genomsnitt högre poäng för det interna sjukdomsskyddet (förhindrande av sjukdomsspridning på gården) än det externa sjukdomsskyddet.

Sjukdomshanteringen och bekämpningen av skadedjur var på en bra nivå. Systematisk och förebyggande djurhälsovård har också högsta prioritet inom kycklingproduktion.

Utrymme för förbättringar fanns bland annat i sjukdomsskyddet för besökare och personal vid transport till uppfödningssanläggningen. En del av förbättringsförslagen är enkla, såsom att tvätta händerna och följa upp besökare. Ett bra sätt att handleda folk i att använda sjukdomsslussen på rätt sätt är att göra den smidig till exempel med placeringen av saker.

ETT TRASIGT GOLV ÄR SVÅRT ATT RENGÖRA

Fjäderfäns dödlighet var i genomsnitt högre på uppfödningssanläggningar där golvet hade skador. Sprickor och hål i uppfödningssanläggningens golv är svåra att rengöra och i dem kan smuts ansamlas

som bakterierna trivs och gror i. Också dunungarnas E. coli-smitta och mångsidig affärsverksamhet på gården kunde förknippas med högre dödlighet under den första uppfödningssveckan.

Produktionens effektivitet granskades med det europeiska produktionsindexet (EPI). Effektiviteten var i genomsnitt bättre hos respondenter, som jämförde produktionsresultat med tidigare flockar eller som kontrollerade tillgången till vatten och utfodrarrens funktion dagligen än hos respondenter som inte gjorde så.

Effektiviteten sjönk om man hade upptäckt en obalans i mikroberna i matsmältningsskanalen hos fåglarna. Den förbättrade foderverkningsgraden förknippades bland annat med högre daglig tillväxt, möjligheterna att reglera belysningen och ventilationen samt med huruvida gården hade problem med Clostridium perfringens. ■

Ytterligare information:

PROHEALTH industry workshop:
www.fp7-prohealth.eu/events/prohealth-industry-workshops-and-scientific-symposium/
Projektet Konkurrenskraft till boskapsbranschen med biosäkerhet:
www.luke.fi/biosecurity

Identifiera dem som behöver medicineras och förebygg insjuknande

Identifiering av svin som kräver medicinering är ett viktigt sätt att minska användningen av onödiga läkemedel och på längre sikt även utvecklingen av resistens mot mikrober.

HUR MINSKAR MAN BEHOVET AV MEDICINERING?

- 1 rent grisningsbås med gott om strö
- 2 tillräcklig tillgång till material för boande för suggan under flera dagar före grisningen
- 3 säkerställa tillgången till råmjölk och skiftedigivning kort efter grisningen
- 4 utjämning av kullarna vid behov inom 24 timmar
- 5 minimering av blandning av djuren, så att grisar inte förflyttas bakåt i kedjan, det vill säga att äldre grisar inte blandas med yngre grisar
- 6 åldersgruppsspecifika redskap för rutinarbete och medicinering
- 7 regelbunden rengöring av redskap och instrument
- 8 symptomlig behandling av sjukdomar i enlighet med veterinärens anvisningar och avlivning av de svin som behandlingen inte har någon verkan på
- 9 bedömning av antalet olika typer av antibiotika som behöver tas i bruk (1–3 räkter för behandling av de vanligaste sjukdomarna bland svin)

Behovet av att använda läkemedel minskar man effektivast genom att främja hälsotillståndet för och motståndskraften hos djuren på gården samt genom att förebygga insjuknande och skador. När produktionsförhållanden och djurens välbefinnande förbättrades, ökade också grisköttproduktionens lönsamhet och även konkurrenskraft.

Vi besökte 25 gårdar som är med i projektet Lääkkeiden käytön vähentämiseksi kilpailukykyä sianlihan tuotantoon (Ökad konkurrenskraft i grisköttproduktion genom minskad användning av läkemedel). Vi samlade in information om produktionsförhållanden, djurens hälsa och praxis kring användning av läkemedel. Vi identifierade många bra praxisar, även om vi upptäckte förvånansvärt stora variationer mellan de olika gårdarna.

I det externa sjukdomsskyddet fanns det brister framför allt i svinhusen. Stövel-, sko- och handhygien följdes inte och dessutom var avdelningarnas tvätt och desinfektion bristfällig. Bekämpningen av skadedjur och hanteringen av kadaver var inte i sin ordning, och det fanns inga som helst redskap som var anpassade efter åldersgrupp eller avdelning.

ORDNING PÅ BÅSEN

Vid gårdsbesöken gjordes en visuell inspektion av cirka 2 500 smågrisar, 1 500 mellanuppfödningssvin samt 2 400 slaktsvin för att bedöma deras hälsotillstånd och behov av vård. Hälften av

smågrisarna var nyfödda och hälften på gränsen till avvänjningsåldern.

Vid inspektionen riktades blickarna på bensador. Förekomsten av sådana påverkas i betydande utsträckning av förhållandena i båset, där golvmaterialet, skicket på det och användningen av strö är viktigt.

Vid några svinproduktionsgårdar utjämnades kullar alltför snabbt och enstaka kullingar förflyttades flera gånger. Detta kan leda till för liten tillgång till råmjölk, som är en förutsättning för utvecklingen av svinets motståndskraft. Skiftedigivning säkerställer tillgången till råmjölk och när kullarna jämnas ut på en och samma gång, kan många smittsamma sjukdomar hållas i schack. I det senare uppfödningsskedet är eftersatta och underutvecklade kullingar sannolika sjukdomshärdar.

Suggornas mjölkproduktions- och digivningsförmåga påverkas av tillräcklig tillgång till vatten, rätt digivningsfoder, konditionsklass och grisninggång. Vad gäller antalet fungerande spenar i förhållande till storleken på kullen har äldre sugor oftast färre än yngre sugor. Detta ökar risken för kamp mellan svinen och för att svinets känsliga hud skrapas mot golvet, vilket ofta leder till sår i ansiktet och frambenen.

Orsaken till borttaget av enstaka sugor är också ålder och problem med att sköta kullingarna. Mjolkproduktionen minskar av att man på de flesta gårdar tillhandahåller för lite material till boande. Genom att göra det möjligt för

HUDEN PÅ FRAMBENEN var skadad hos i genomsnitt var femte nyfödd och 40 procent av de avvanda grisarna. När medicineringssuppgifterna granskades gårdsspecifikt för det gångna året, var benproblem också den största enskilda orsaken till behandlingar som registrerades i Sikava bland såväl diande som avvanda grisar.

suggan att bo, ökas dess hormonproduktion och det har en positiv inverkan på en lyckad grisning och mjölkproduktion.

SVANSBITNING I MELLANUPPFÖDNINGEN

Bland mellanuppfödningssvinen upptäckte vi lindrig svansbitning hos 1,3–16 procent av svinen. Där fanns högst 3,3 procent med allvarliga svansbitningsskador.

Flest tecken såg vi på läkta svansbitsskador, förekomsten varierade 0,3–15,3 procent mellan gårdarna. Svansbitning är vanligare på mellanuppfödningssanläggningar än i slaktsvinhus, där svansbitning förekommer i form av läkta svansstumpar och förekomsten varierade 5–45 procent mellan gårdarna.

Enligt Sikava-uppgifter hade svansbitning även behandlats med smärtstillande i båda åldersgrupperna. I lindriga fall är det en bra åtgärd att ge smärtlindring och/eller flytta det djur som blivit bitet till sjukbåset, vilket eventuellt kan leda till minskad användning av antibiotika.

Medicineringsansvaret åligger producenten, men om den vårdande veterinären överläter läkemedel till gårdens användning, ska han eller hon ge råd i vilka sjukdomar de gäller och hur de behandlas. Det var oroande att det på projektgårdarna samtidigt användes olika typer av antibiotika, till och med fem olika verksamma ämnen. För att undvika onödig utveckling av bakteriestammar som är resistenta mot antibio-

tika bör man använda så få olika typer av antibiotika samtidigt som möjligt.

Användningen av läkemedel bedöms årligen i samband med uppdateringen av hälsovårdsplanen. För att man lätt ska kunna kontrollera anvisningarna, måste medicineringsanvisningarna finnas i samma rum som läkemedlen förvaras i. Det finns klart och tydligt utrymme för förbättringar i undersökningen av djuren, bedömningen av medicineringsbehovet och själva medicineringen. ■

Atria undersöker alternativ för att helt utesluta soja i utfodringen av svin

Bytet av sojabaserat koncentrat mot bondbönor försämrade inte slaktsvinens produktionsresultat. Köttprocenten i kropparna ökade till och med något och samtidigt minskade foderförbrukningen. Också mellanuppfödningssvingens resultat ser lovande ut.

Projektet Praxisnära forskning på svingårdar är ett gemensamt, treårigt projekt i samarbete mellan A-Producenter och Naturresursinstitutet (Luke). I projektet skapas en samarbetsmodell för grisuppfödare, forskning och köttindustrin. Inom ramarna för projektet har man gjort utfodringstest i svinhus, sugghus och mellanuppfödningssvinningsanläggningar.

I utfodringstestet på gårdsnivå, som gjordes på slaktsvin, undersöktes inhemska proteinkällors, bondbönans och kornproteinfoders lämplighet. Närmare 500 Duroc-svin, som indelades i test- och kontrollgrupper ingick i undersökningen. I den inledande uppfödningen var utfodringen fri och i slutuppfödningen begränsades utfodringen något.

Mellan den sojafria gruppen och kontrollgruppen som utfodrades med soja fanns det inga statistiskt säkerställda skillnader i svinens dagliga tillväxt. Slaktsvinen i den sojafria gruppen ökade med 1 193 g/dag. Foderverkningsgraden i slutuppfödningen var sämre i kontrollgruppen än i testgruppen, men vid granskning av hela uppfödningssvinningsperioden framkom ingen skillnad.

Köttprocenten hos svinen som åt testfodret var 58,1 och kontrollgruppens var 57,4. Ur ett ekonomiskt perspektiv fanns det inte någon betydande skillnad mellan bondbönsfoder och kontrollfodret. Användningen av bondbönsfoder sänkte dock foderkostnaderna med i genomsnitt 83 cent/svin.

”Användningen av bondbönsfoder sänkte dock foderkostnaderna med i genomsnitt 83 cent/svin.”

BONDBÖNOR I SVINENS PROTEINUTFODRING

I mellanuppfödningssvinningsanläggningar följdes svinens (560 svin) produktionsresultat och välbefinnande upp i två olika utfodringsgrupper. Svinens kontrollfoder innehöll korn, vete, vegetabilisk olja, sojabaserat koncentrat och kornproteinfoder. I testfodret ersattes sojan i koncentratet med bondbönor. Utfodringen genomfördes som blötutfodring i tre steg. Svinen vägdes i början av testet, när utfodringsperioderna skiftades och i slutet av testet.

Den statistiska genomgången av svin-testets resultat har ännu inte slutförts, men preliminära genomsnittresultat har beräknats för produktionsresultat, foderförbrukning och foderverkningsgraden. Kontrollgruppens svin växte 491 g/dag och testgruppens 423 g/dag. Startvikten i båda grupperna var 9,1 kilo. Förbrukningen av torrsubstanser var 0,696 kg ts i kontrollgruppen och 0,658 kg ts i testgruppen.

Foderverkningsgraden var 1,35 kg ts/kg i kontrollgruppen och 1,36 kg ts/kg i test-

gruppen. Vad gäller svinens hälsa och välbefinnande upptäcktes ingen skillnad mellan kontroll- och testgrupperna.

Svinen i utfodringstestet såldes i tre partier: de första 39–40 dagar (kontroll 35 % vs. test 47,2 %), det andra partiet 46–47 dagar (kontroll 53,6 % vs. test 30,5 %) samt det sista och minsta partiet 53 dagar efter avvänjningen (kontroll 0,4 % vs. test 5,0 %). När testet avslutades var mängden oförmedlade svin i kontrollgruppen 11 procent och i testgruppen 17,3 procent.

Den sojafria testutfodringen av mellanuppfödningssvinnens har fortsatt även efter projektets test. I utfodrings-testet (768 svin) vid Honkaranta svingård jämfördes sojafritt foder för mellanuppfödningssvin med kornproteinfoderbaserat foder som innehåller soja. I det sojafria fodret användes inget kornproteinfoder alls.

Svinen växte i genomsnitt 446 g/dag med den sojafria blandningen och 475 g/dag med kontrollfodret. Svinen avvänjdes när det vägde i genomsnitt 8,2 kilo och såldes i testgruppen vid en vikt av 29 kilo och i kontrollgruppen vid en vikt av 30,6 kilo. Foderverkningsgraden i grupperna var 1,78 fe/kg (sojafritt testfoder) och 1,68 fe/kg (kontroll). ■

PRODUCENTENS ÅR

I artikelserien En vecka på gården följs vardagen på fyra gårdar under olika årstider. Varje gård presenterar sig i tur och ordning i Atria Producenter-tidningen och de tre andra berättar på webbplatsen om hur det går. Läs hur veckan varit på de andra gårdarna: uusi.atriatuottajat.fi

Harri rekommenderar

”Det är roligt att laga färggrann mat tillsammans”

HARRI ROSENBERG

primärproduktionsdirektör
Atria Fjäder

”Jag provade det här receptet för första gången för över 20 år sedan. Vi har lagat det nästan varje sommar för olika många matgäster och konstellationer. Rätten är så populär för att den är så enkel att tillaga. Råvarorna finns i alla affärer och är dessutom finländska. Jag har alltid tillagat rätten på stekhäll, men det går bra även inomhus i en kastrull. Om man följer receptet är rätten ganska mild, så man får gärna krydda mer om man gillar starkare mat. Själv utesluter jag vanligtvis sellerin. I påskas lagade vi dubbel mängd av receptet (2 x 350 g kött) för fem personer och allt gick åt. Grytan kräver inte nödvändigtvis något tillbehör såsom ris. Grön sallad och en baguett passar bra till.”

Kinesisk gryta

4 PORTIONER

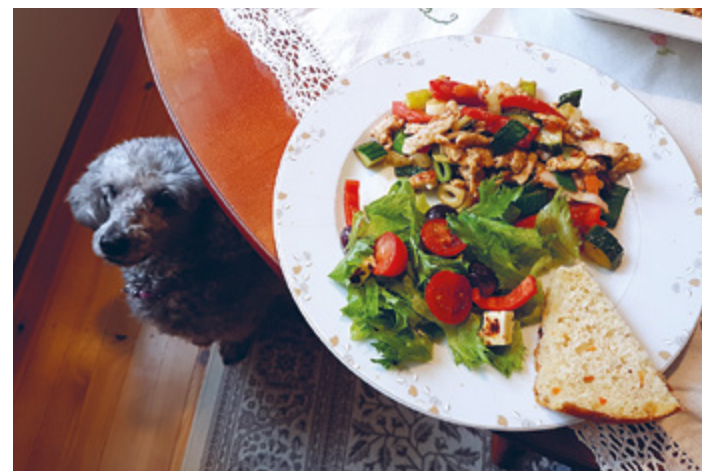
400 g strimlat griskött (Atrias Minutstrimlor fungerar utmärkt)
2 msk rybsolja
2 morötter, 150 g, i tunna skivor
1 röd paprika, 150 g, skivad
½ purjolök, 150 g, skivad
½ färsk gurka, 175 g, tärnad
1 selleristjälk

Sås

½ dl vatten
2 msk ättika
2 msk tomatpuré
2 msk strösocker
1 ts salt
2 kryddmått svartpeppar
1 vitlöksklyfta finhackad
2 tsch potatismjöl

Bryn köttet i oljan. Lägg i morötterna och paprikan och tillsätt resten av grönsakerna efter en stund.

Laga gärna såsen några timmar tidigare. Häll såsen över köttet och grönsakerna när de är klara. Blanda och koka upp.

ÄVEN KIIRA vet vem som tappar mest goda smakbitar under matbordet.

Veckan med 21 kalvar

Veckan på gården Navettavalkea gick i kalvningens tecken med för lite sömn och ont om tid för vardagssysslor. Som tur finns det hjälpande händer i närheten.

UR EXPERTENS PERSPEKTIV

Först var tanken

Vår gemensamma historia börjar år 2010. Urho och Mari frågade mig om möjligheterna till dikoproduktion i samarbete med Atria, om de skulle köpa MTT:s forskningsstation i Tohmajärvi som var till salu. Som jag brukar, tog jag skeden (i detta fall datorn) i hårig hand och vi började kalkylera och planera. Det gick påtagligt bra, eftersom familjen Puustinen köpte forskningsstationen och startade en framgångsrik dikoproduktion.

Från dag ett har det varit en sann glädje att arbeta med Mari och Urho. Även om gården inte hade tidigare erfarenhet av dikoproduktion, har produktionen utvecklats på ett utmärkt sätt. Och det är inget som förvånar mig: de har från början varit mycket intresserade av produktionen och av att utveckla den så mycket det går. Den gamla sanningen är ju "den som lär sig snabbt kommer alltid att gå om den som kan mest".

På gårdsbesöken har vi behandlat bland annat utfodring, mineraler, hälsofrågor och utveckling av djurmaterialet. De årliga utfodringsplanerna för dikorna är rutin. Paret Puustinen har deltagit i Biffakademin och smågrupper inom Atrias primärproduktions projekt. De har sugit åt sig information från experter och andra bönder som svampar och förädlar informationen för sin gårds bästa.

På sistone har vi tillsammans med paret Puustinen funderat på att öka antalet dikor genom att utnyttja byggnaderna som finns på gården. Just nu arbetar de med att effektivisera vallproduktionen och framför allt betesgång inom ramen för projektet NurmiNauta. Betesplanen för sommaren är klar och gården är pilotgård i utvecklingen av betesgång. I projektet blir Puustinens omhändertagna av Essi Tahvola. Målet är en betydlig ökning av skördarna från beteshagen och andra vallåkrar – och jag som känner gården är helt säker på att de kommer att lyckas!!

Juha Ryhänen
kundrelationschef Atria Nöt

"Kamratstödet från andra producenter är det bästa som finns."

GÅRDEN NAVETTAVALKEA

Gården är MTT:s före detta forskningsstation i Tohmajärvi.

FÖRETAGARE:
Urho och Mari Puustinen

PRODUKTIONSINRIKTNING:
Dikor, ekologiskt

GRUNDAD:
Gården köptes 2011

DJUR: Drygt 100 dikor

ÖVRIGT:
Cirka 300 hektar åker

MÅNDAG ☀️

Mari hade ett "ledigt" veckoslut som hon tillbringade på Landsbygdens stödpersonsdagar i Tammerfors. Urho tillbringande natten i ladugården. Kvigan Oregano kalvade vid midnatt med assistans, 17-åriga dottern Aino hjälpte till.

Mari spenderade dagen med fakturor och kvitton, och fixade ströbäddar och utfodring mellan varven. Gårdsmommon diskade hinkar och vattenkär! under förmiddagen. Döttrarna, 26-åriga Iina och 13-åriga Anna, tog en lång ridtur. Fru Riina började förbereda kalvning vid åttatiden på kvällen. Väntan. Spåren efter ladugårdsbranden i februari syns ännu på gårdsområdet. Som tur fanns det inga djur i ladugården.

Under kalvningstiden får hushållsarbetet vänta, men för kontorsjobbet och deklarationen måste man hitta tid. På kvällen hölls ett kort arbetsmöte. Det var Urhos tur att sova hemma och Mari satt kvar i ladugården och vakade.

TISDAG ☁️

Riina fick tjurkalven Riita vid midnatt. Därefter sov Mari tre timmar. Hos mormor kalvade fru Anoppi, en timmes väntan – det såg ut att ha stannat upp. Den ena klöven var böjd inåt. Telefonsamtal till systemen för att få hjälp, inget svar. Telefonsamtal till Urho.

Den enskilda fällan gjordes redo och "kalvningskärran" lastades med utrustning. Även gårdsmommo hade vaknat för att göra morgonrundan och hjälpa till. Urho lyckades trycka in kalven och räta till benet. Samtidigt drog man ut kalven. Tjurkalven Riipeä gjorde en perfekt ankomst (precis som Urhos svärmor).

Antti Sivonen kom till jobbet klockan åtta. Gemensamt möte framför whiteboardtavlan: veckans mål är levande kalvar, deklarationen och hanteringen av smältvatten. Till förra veckans framgångar räknades att moderlösa Raine lärt sig att dia de andra mammorna och att alla nya

kalvar överlevde. Fru Mirsi kalvade tvillingar vid niotiden: kvigkalven Ripsi och tjurkalven Rapsi.

Smältvattnet ställer till det i gödselgångarna och ströbäddarna vill inte räcka till alls. Mari fick lägga sig för att sova efter morgonbastun, väckning vid lunch. Urho drömde om att köra virke, förgäves. Entreprenören som gör täckdiken besökte gården för att diskutera sommarens täckdiktningens arbeten.

Antti gjorde de dagliga arbetena: ströbäddar, utfodring och reparation av bakluckan på utfodringsvagnen. Fru Linnanheito flyttades till den enskilda fällan, eftersom hon inte kunde hitta lugnet för att kalva och sprang efter Myrskys tjurkalv Rainbow. Vid halv tre på eftermiddagen kalvade Linnanheito tjurkalven Ritari – vilken ilsken mamma hon var till sin kalv.

ONSDAG ☀️

Mari gjorde en runda i ladugården under morgontimmarna. Mansikka hade kalvat tjurkalven Rustiikka – allt ok. Antti vaknade till morgonjobben och upptäckte kalven Riia hos Miina. Antti gjorde de dagliga arbetena och praktikanten Jenni kom vid niotiden.

På förmiddagen märktes och vägdes kalvar. Samtidigt sköttes både rådgivningsbesöket och nedteckning av dopnamn. Vikterna varierade från 34 kg till 58 kg. Jenni räknade lagret för inventeringen. Mari försökte bistå men de sömnlösa nätterna tog ur sin rätt. Minst en ko har ögoninflammation, veterinären gav medicin för detta.

Mari har dåligt samvete för att hon inte kan vara med barnen nu när all tid går åt i ladugården. Fröken Ässä kalvade kvigkalven Rápätäti på kvällen. Urho körde virke hela dagen.

TORSdag ☁️

Simo Kettunen kom med grävmaskinen för att fortsätta ta bort snö, is och snömodd från utefällorna. Antti hjälpte till med traktorn. På eftermiddagen hade Noora

kalvat tjurkalven R. Moore och Misu kvigkalven Remissi, båda helt för sig själv.

Hovslagaren kom och skötte om hästar, ben och hovar. På eftermiddagen var Mari på kursen för ekologiskt lantbruk i Joensuu för att hålla en föreläsning om Navettavalkea Oy:s ekologiska produktion. Många nya kursdeltagare i Norra Karelen, fint!

Urho körde virke under dagen samt gjorde kalkyler och lade upp odlingsplanen. På kvällen ännu några telefonsamtal till kollegor (andra dikoproducenter) gällande klövvården. Kamratstöd är det bästa som finns. Bokning för betäcknings-tjurarna i slutet av april hos klövvårdaren.

Atte, 15 år, hade problem med moppen och telefonen som mamma inte kunde begripa sig på. Efter många nätter fick husbonden och husmodern en natt tillsammans, Antti lovade att göra en runda på natten för att se över situationen i ladugården.

FREDAG ☀️

På förmiddagen förberedelser för Skypemötet med Atrias utvecklingsprojekt Produktiv Nötkreatursgård. Vi har beräknat skördarna från beteshagarna och vallåkrarna och planerar förbättring av vallproduktionen och samtidigt en effektiviserad betescirkulation för en grupp. Lite ska vi även effektivisera mätningen av skörden. Det som mäts kan utvecklas – så är det. Atrias projektarbetare Essi Tahvolas gedigna kunskaper och yrkesskicklighet får beröm av oss. Närmast kontakt med Jouko Laukkanen för att fråga vilka frön som behövs.

Lassiatar fick tjurkalven Raassina på eftermiddagen. Antti skötte ladugården med Jenni. Urho gick till ladugården på kvällen, Nippo kalvade tjurkalven Riippuva vid niotiden med praktikantens draghjälp. Mamman var något ettrig.

Representanten hade glömt bort beställningen av tjursperma. Ett telefonsamtal till honom, han lovade att ta hand

om det. Urho höll vakt under natten.

LÖRDAG ☀️

Mari fick en hel natts sömn i natt. Urho körde virke hela dagen. Mari och praktikanten Jenni skötte arbetena i ladugården. Inga kalvar under dagen.

Besök hos vänner planerat för kvällen (med reservation), vi hämtade djurvågen på samma gång. Fjölårskalvarna ska vägas nästa vecka. Besöket blev av, lugnt i ladugården.

Moderlösa Raine har lärt sig att stjäla, behöver inte längre extra mjölk på flaska. Yes.

Fru Linnea kalvade vid niotiden, vi följde kalvningen via kameran. Det gick bra. Mari gick till ladugården före midnatt. Hormonerna ställde till det för Linnea som attackerade. Djuret fick en tillrättavisning: det här fick bli sista kalven. Annars var natten lugn.

SÖNDAG ☁️

Större bilrock i närheten under natten, även bekanta till barnen var med. Eka kalvade tjurkalven Rakas på morgonen.

På eftermiddagen var vi i Kiihtelysvaara kyrka och lyssnade på Arja Koriseva. På kvällen lades Rosinnea kvigkalven en stund under värmelampor. Några timmar åtskilt från modern och när kalven togs tillbaka siktade hon direkt på spenen.

På eftermiddagen fick Assi Romanssi kvigkalven och Kisko Rata tjurkalven. Kisko tog åt sig Romanssi och ville inte ha sin egen, hade puttat den till gödselgången där den blev smutsig. Vi var tvungna att sätta Kisko i den enskilda fällan, där den ännu råmade efter Romanssi en stund.

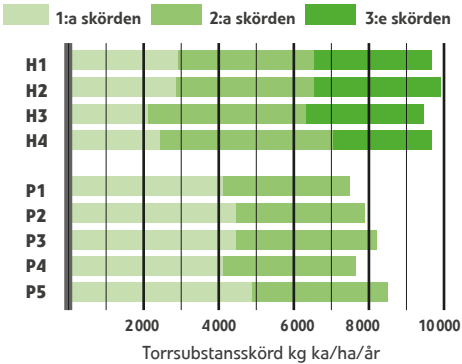
Flickorna red på eftermiddagen. Urho stannade kvar i ladugården över natten. Den fjärde kalvningsveckan är över, det återstår ännu sju veckor. Den här veckan föddes 21 kalvar. Lite snabbare hade det kunnat gå. 59 procent av kalvarna är födda. Natten mellan söndag och måndag var livlig. ■

Frömängderna (%) av säddblandningens vikt

	TT*	NN	RN	ERH	PA	VA	AA	SM
Gräsblandningar (H)								
Traditionell (H1)	67 ¹	33 ¹						
Rörsvingelblandning (H2)	67 ¹	17 ¹	16					
Sortblandning (H3)	62 ^{1,2,3}	38 ^{1,2}						
Månggräsblandning (H4)	68 ¹	11 ¹	11	10				
Baljväxtblandningar (P)								
Traditionell (P1)	49 ²	46 ¹			5			
Klövertrio (P2)	45 ²	41 ¹			6	2	6	
Klöverduo (P3)	25 ²	47 ¹			16	13		
Klöver- och blåusernblandning (P4)	37 ²	34 ¹			2	1	2	23
Multiblandning (P5)	34 ²	21 ¹	17	15	5	2	6	

*TT = timotej (¹Rubinia, ²Tuure, ³Nuutti), NN = ängssvingel (¹Valteri, ²Inkeri), RN = rörsvingel (Karolina), ERH = engelskt rajgräs (Riikka), PA = rödklöver (SW Yngve), VA = vitklöver (SW Hebe), AA = alsikeklöver (Frida), SM = blåusern (Lavo)

Skördar med sort- och sortblandnings-experiment

ART- OCH SORTBLANDNINGSEXPERIMENTETS rutor skördades tre gånger. På bilden har rutorna precis avgränsats för slätter.

BOTANISKA SAMMANSÄTTNING separeras gräs- och klöversorter manuellt. Därefter vägs och torkas de och till slut räknas andelen från torrsubstansskörden.

Läs mer:
www.luke.fi/nurmetrahaksi/julkaisut

TIPS

- 1 Mät markens reservkalium och fodrets kaliumhalt och beakta mätvärdena i gödslingen.
- 2 Sparar pengar genom att kaliumgödsla på rätt ställen.
- 3 I blandningarna bestäms skördetiden enligt huvudväxterna. Huvudväxten är inte alltid den som man har satt mest av.
- 4 Växtlighetsrunda före beslut om skörd fattas lönar sig alltid när det gäller blandningar.

Kaliumbrytning och mångsidiga gräsblandningar

Inom projektet Pengar av gräs undersöktes sätt att effektivisera vallodling, till exempel mer exakt kaliumgödsling och mångsidiga gräsfröblandningar.

Markens bördighetskallium säger inte allt om huruvida vallen behöver kaliumgödsling. Vallgräs tar effektivt upp kalium även från markens svårslösligare reservkalium, om reserven är tillräcklig. Samtidigt kan bonden spara pengar. Om markens kaliumreserv är liten, ger kaliumgödsling en god skörderespons. Naturresursinstitutet genomförde 2015–2018 den andra vallväxtföljden i Maaninka och S:t Michel som fortsättning på försöket som gjordes 2011–2014. Försöket i S:t Michel genomfördes inom projektet Peltohavainto. Inom försöket skördades tre skördar. Gräset gödslades med handelsgödsel, 0, 50, 100, 150 och 200 kg K/ha/år, så att gödslingsmängderna delades jämnt på

den första och andra skörden. Den andra halvan av försöket fick utöver handelsgödsel dessutom 30 ton slam/ha (med 75–107 kg K/ha). I Maaninka var markens reservkaliumklassificering god (>2 000 mg/l) och bördighetskalliumklassificeringen nöjaktig. I S:t Michel var reservkaliumklassificeringen nöjaktig (1 000–2 000 mg/l) och bördighetskalliumet dåligt på den del som fick mineralgödsling och relativt dåligt på den del som gödslades med slam. Inte på någon av orterna gav kaliumgödsling någon skörderespons under det första vallåret 2016. Det andra och tredje vallåret gav kaliumgödslingen ökad skörd, i S:t Michel som högst 2 330 kg ts/ha och i Maaninka 720 kg ts/ha, när endast handelsgödsel användes.

I Maaninka räckte kaliumet i slammet eller 50 kg K/ha kalium i handelsgödsel i alla lägen för att trygga skörden. I S:t Michel behövdes ibland mer kalium och kaliumbristen syntes tydligt som en låg kaliumhalt i fodret. De största kaliumgödselmängderna ökade kaliumhalten i fodret onödigt mycket i S:t Michel. Experimenten visade att mark med nöjaktig eller bättre reservkaliumklassificering kan producera en god gräsvallskörd med mindre kaliumgödsling än rekommenderat – till och med när bördighetskalliumhalten är på minus. ODLING AV BLANDNINGAR KRÄVER ETT VANT ÖGA Med mångsidiga gräsblandningar eftersträvas skördesäkerhet i olika

förhållanden, men idag ökar intresset för blandningar med flera sorter även på grund av kolbindning i marken. Framför allt riktas intresse mot baljväxter: klöver och olika luserner. I blandningarna ändras artsammansättningen såväl av marken som av gödsel och väderförhållanden. Vid gynnsamma förhållanden tar snabbväxta sorter lätt över mer utrymme än vad som avsågs när fröblandningen planerades. I Maaninka pågår just nu ett experiment med sorter och sortblandningar med fyra gräsblandningar och fem baljväxtblandningar. Gräsblandningarna får 100+90+50 kg N/ha/år per tre skördar och baljväxtblandningarna får 50+50 kg N/ha/år per två skördar. Redan första årets resultat visade att sortproportionerna ändras ständigt.

”Vallgräs tar effektivt upp kalium även från markens svårslösligare reservkalium.”

Säddblandningen innehöll 10–15 procent engelskt rajgräs av fröblandningens vikt (tabell 1), men ändå var andelen engelskt rajgräs i båda blandningarna som innehöll engelskt rajgräs (H4 och P5) större än förväntat vid alla slättertillfällen det första skördeåret. Den stora andelen kan i fortsättningen innebära en större risk för övervintring. Både andelen rörsvingel och ängssvingel ökade i efterskördar, vilket kan tyda på att de tål torka bättre och har en bättre

efterväxtförmåga än timotej. Sorter som utvecklas snabbt i stora mängder, till exempel engelskt rajgräs och rörsvingel, gör blandningen mindre smältbar om gräset skördas i takt med de senare sorterna. En åkerrunda före skörden lönar sig alltid. I totalskördens mängd beror blandningarnas skillnader mer av antalet skördar än blandningens sortsammansättning, eftersom skörden från gräsblandningar som skördades tre gånger var bättre än skörden från baljväxtblandningar som skördades två gånger. Skillnaderna i totalskörd var obetydliga mellan gräsblandningarna. I baljväxtblandningarna gav en mångsidig blandning (P5) dock en 1 000 kg ts/ha större skörd jämfört med den traditionella blandningen (P1). ■

Spårbarhet garanterar tryggt kött

Gården Mäki är ekologisk, vilket syns i vardagen på många sätt. Djuren har gott om utrymme och plats att röra sig på. Dessutom är det viktigt att sköta åkrarna väl.

Spårbarhet garanterar trygga produkter, säger husbonden **Pasi Korhonen** på Mäki gård i Sotkamo.

– Att öppna upp och informera om ursprunget skapar transparens i hela köttkedjan. Kalvarna på den egna gården kommer direkt från gårdarna där de föddes och spårningskedjan är relativt kort. Det är en fördel när man föder upp biffrasdjur.

Idag producerar gården 400 slaktdjur per år, med andra ord 140 000 kg kött om året. Åkerarealen är 190 hektar och skogsarealen 420 hektar.

Mäki gård har två anställda och säsongarbetare. Omsättningen har ökat till cirka en miljon euro.

– Just nu är verksamheten lönsam. Ett framtidsmål är att ombilda till aktiebolag. I och med den utbyggnad som gjordes nyligen kan vi utnyttja åkerarealen maximalt.

– Vi måste börja med att etablera en god

produktionsnivå. Produktionsvolymen är nu större och jag vill ha en bra kontroll över det. Ett annat mål är att själv producera torrströet till djuren, planerar Pasi.

MASKINENTREPRENADER OCH INVESTERINGAR

Maskinentreprenaderna lärde Pasi att förstå och hantera helheter. Samtidigt blev det tydligt att detaljer har enorm betydelse, liksom även pålitliga samarbetspartner.

– Det är en ständig konkurrens och orderstocken kan försvinna på ett ögonblick. Konkurrensen om resurser och yrkeskunniga arbetstagare är tidvis riktigt hård, summerar han.

Investeringen i en ny ekologisk konceptuppfödning med 200 platser, som gjordes 2018, lyckades mycket väl och till ett rimligt pris, under NTM-centralens kostnadskalkyl. Produktionsresultaten måste vara i ordning redan före investeringen. Gården har

genomfört bra åtgärder både ekonomiskt och med tanke på miljön.

– Torrströet kommer från den egna torvmossen i närheten, vilket minimerar transportkostnaderna. Med torvgödsel jordförbättras åkrarna och det minskar även gödslingsbehovet.

Man använder färsklagrad spannmål. Bränslebesparingen kan vara betydlig när torkningen utesluts. Dessutom flyttas spannmålen endast en gång från åkern direkt till ladugården.

DEN EKOLOGISKA INRIKTNINGEN SYNS I VARDAGEN

Gården är ekologisk, vilket syns i vardagen på många sätt. Ekologisk produktion är inget ideologiskt val, utan ett ekonomiskt lönsammare alternativ.

– Konkret syns den ekologiska produktionen till exempel i att djuren får vistas ute året om, produktionsanläggningarna är lösdriktstallar med gott om utrymme och plats för djuren att röra sig på.

DJUREN FÅR vistas ute året om, produktionsanläggningarna är lösdriktstallar med gott om utrymme och plats för djuren att röra sig på.

Det är viktigt att sköta åkrarna väl. På så sätt bibehålls tillväxtförmågan när man inte kan hjälpa till med traditionella gödslingsmedel. Utbudet av ekologiska biffkalvar ser bra ut och möjliggör en bra beläggingsgrad i uppfödningens anläggningen.

Framtiden för med sig både utmaningar och möjligheter för det finländska lantbruket när antalet köttgårdar minskar och gårdsstorleken ökar. Det är viktigt att se till att verksamheten är kostnadseffektiv och att utveckla verksamheten kontinuerligt.

Den globala köttmarknaden spelar en nyckelroll i utvecklingen av köttpriset och till exempel för importtrycket.

– Utvecklingen av produktionen i Europa spelar en stor roll även i Finland för hur producentpriset och avräkningsförmågan bär på marknaden. Man måste se till att världens bästa kött får ett värde även på marknaden och att produktionen hålls kvar i Finland.

Vid sidan av arbetena på gården har Pasi skött förvaltningsuppgifter och förtroendeuppdrag vid andelslaget Lihakunta sedan 2013. Han har varit dess ordförande sedan 2015. I Atria Oyj:s styrelse har han suttit sedan 2016. Även politiska förtroendeposter och lokal föreningsverksamhet vid ungdomsföreningen och inom byverksamheten är viktiga för Pasi.

– De olika förtroendeuppdragen har gett färdigheter både för jordbruksförtroendet och nya utmaningar inom förtroendeposterna. Det lönar sig att ta hand om sig själv, eftersom som företagare hänger allt i slutändan på en själv.

– Framgångar skapar ny entusiasm att försöka ännu hårdare. Misslyckanden, och att våga ändra på de egna arbetsätten, är de lärorikaste erfarenheterna. Framgångar garanterar att man klarar sig på marknaden. Företagande innebär alltid risker, men skapar även möjligheter att lyckas, uppmuntrar Pasi. ■

MÄKI GÅRD

GRUNDADES 1947, då hade man sex hektar åker och 220 hektar skog.

1960 BYGGDES den första ladugården för mjölkkor.

PÅ 1990-TALET ökades antalet kor och man hade 25 hektar åker. Gården ägdes av ett dödsbo.

1996 INLEDDES maskinentreprenader.

1998 LADES mjölkproduktionen ned och i stället inleddes köttproduktion.

PÅ 2000-TALET utökades maskinentreprenaderna med mark- och anläggningsarbeten samt avverkning och gården ombildades till en samfällt jordbruk.

2004 KOM de första dikorna och den ekologiska produktionen.

2006 FÄRDIGSTÄLLEDES den nya lösdriktsladugården för dikor.

2012 GICK MAN ÖVER från dikoproduktion till slutuppfödning.

OBS!

Kom ihåg att ansöka om tillväxtförsöksplatser för era avelstjurkandidater i augusti. Mer information finns på webbplatsen.

Rekordauktion i Jalasjärvi

Tjurauktionen som hölls på Mikko Peuras gård i Jalasjärvi i april var den 15:e under Atrias historia, men den första i västra Finland. Precis som året innan, betalas rekordpriset för en Angus-tjur. Rekordpriset för denna individ blev rentav 6 500 euro. Auktionens totala försäljning ökade märkbart och även efterhandeln har varit livlig. Peuras uppfödningsanläggning för avelstjurar byggdes i höstas. Anläggningen rymmer 200 tjurar och av dessa var 160 lämpliga avelskandidater vad gäller åldern och egenskaperna när auktionen ägde rum. Efter många gallringar valdes 47 procent, alltså 75 tjurar, till auktionsförteckningen. Gallringsprocenten var i linje med tidigare år och orsakerna var lika många som tidigare. Även i år mättes karaktären med en nummerskala. Svårhanterliga tjurar sållades bort. Tillväxtprovet i fjol innefattade flera krävande hanteringssituationer är normalt och till exempel ultraljudsundersökningen av ryggmusklerna, med rakning,

tog mer tid per tjur. Tjurarna måste vänta längre, vilket gav tillfälle att tydligt se deras tålamod. Hanteringsutrymmena i den nya uppfödningsanläggningen har visat sig vara mycket funktionella och de har alltid utnyttjats enligt samma basformel, även på auktionsdagen. Den smidiga trafiken för tjurarna fick mycket positiv respons. **SIMMENTALTJURARNA EN BESTÅENDE FAVORIT** Simmentaltjurarna har under de senaste åren varit en bestående favorit och därmed var genomsnittspriset om 4 233 euro ingen överraskning. Vi fick nya familjer till Simmentalgruppen i höstas via ny boskap. På auktionen fanns för första gången på länge även många Charolaistjurar. Dessa hade moderata födelsevikter, vilket underlättar korsningar med dem för produktionsbesättningar. Medelpriset låg på 3 950 euro. Tjurar av rasen Limousin har inte funnits vid Atrias auktion på ett par år. Nu fanns det fyra stycken och samtliga

såldes till ett medelpris om 3 725 euro. Herefordrasen återvände till listan efter ett avbrott på ett år och även av dem såldes samtliga till ett medelpris om 3 680 euro. Försäljningen av Hereforddjuren underlättades av uppgiften om att de hade testats och konstaterats vara fria från hypotrikos. Samtidigt hade man även gjort ett genprov för att testa förankringen av kullighet i arvsmassan. Köparna gillade djurens lugna karaktär. ■

Försäljningsresultatet på auktionsdagen

(tjurar säljs även efter denna dag i efterhandeln)

Ras	Antal sålda/till salu	Medelpris € (moms 0)
Angus	13/20	3977
Charolais	10/25	3950
Hereford	10/10	3680
Limousin	4/4	3725
Simmental	9/16	4233
Alla raser tillsammans	46/75	3935

I PUBLIKEN SATT köpare och uppfödare sida vid sida i nervös stämning.

ANGUSTJUREN Männistö Päällikkö var priskungen, han kostade 6 500 euro.

Mullrik jord med hjälp av torrgödsel

Många lösningar som främjar kolbindningen är också kostnadseffektiva, säger odlare Jari Eerola från Tavastehus, som deltar i Carbon Action-projektet.

Carbon Action-projektet är Baltic Sea Action Groups och Meteorologiska institutets gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt. Med kolpilotprojekt undersöks spridningen av miljövänliga odlingsmetoder och syftet är att lagra så mycket kol i marken som möjligt. Atriagården Setälä-Eerola i Tuulos i Tavastehus är en av gårdarna som blivit en kolpilotgård. På Jari Eerolas och Elisa Uusi-Heikkiläs gård finns 180 uppfödningsplatser ”från råmjölk till slakt”. – Miljövänliga odlingsmetoder står inte i strid med effektivt jordbruk och många lösningar som främjar kolbindningen är också kostnadseffektiva, påminner Eerola. Han uppskattar att deras gård till exempel sparar kring 5 000 euro per år när plöjningen slopas. På gårdens försöksparcel förbättras mullhaltigheten årligen med hjälp av torrgödsel från kalvar. Som referens odlas en del av försöksåakern med konstgödsel, utan tillägg av torrgödsel. – Utvecklingen av mullhalten följs genom att analysera jordmånsprov som tas på samma ställe under fem års tid. Kolpilotprojekten ger värdefull vetenskapligt undersökt faktakunskap om hur olika slags odlingslösningar påverkar skördarna och om miljöfrågor. I framtiden möjliggör de ännu bättre utnyttjande av kunskaperna inom kolbindning. ■

VAD ÄR KOLBINDANDE JORDBRUK?

Kolbindande jordbruk är en odlingsform som förenar miljövänliga och praktiska metoder samt kvalitets- och kvantitetsmässigt ändamålsenliga skördar. Här utnyttjas miljövänliga odlingstekniska lösningar som syftar till att öka mängden organiska

ämnen i jordmänen. Lösningarna kan vara till exempel lättare jordbearbetningsmetoder, odling av växter som tar upp kol, tillsats av organiska ämnen i jordmänen och införande av växter med djupa rötter och stor massa i gårdens växtsortiment.

UTNÄMNINGAR

Tradenom inom redovisning (YHS) **Noora Kannosto** började som ledningsassistent vid andelslaget Itikka den 1 april 2019.

Agrolog (YHS) **Santeri Lähdemäki** började som kundrelationschef för mjölkgårdar vid Atrias primärproduktion den 25 mars 2019.

OKRA Lantbruksutställning 3–6 juli 2019 – flygplatsen i Oripää

VI SES PÅ OKRA!

Välkommen att smaka på sommarens nyheter och träffa primärproduktionsexperterna på Atrias avdelning i Okra.

Maiju Pesonen

”Att lyckas med att omsätta teori i praktiken är alltid en framgång.”

Hitta styrkorna genom att mäta

Utan att mäta och räkna känner man inte till den egna produktionens styrkor eller svagheter, säger Maiju Pesonen.

Vem är du och vad gör du?

Jag är Maiju Pesonen, projektchef för projektet Carbo kolneutral nötkedja.

Din favoritmat?

En god biff kröner varje måltid. Jag har kanske till och med blivit för kritisk gällande köttkvaliteten. Det ska vara precis rätt mörhet, saftighet och smak. Om råvaran är utmärkt, kan du laga en god biff av nästan vilken del som helst. Råvaran ska innehålla tillräckligt mycket muskelfett och stekningsgraden ska vara medium.

Berätta om din största framgång på jobbet?

Jag gillar enkla saker. Att lyckas med att omsätta teori i praktiken är alltid en framgång.

Beskriv din expertis med fyra ord?

Praktisknära, innovativ, lösningsorienterad, sifferorienterad.

Om du skulle få ge endast ett råd till våra producenter, vad skulle det vara?

Varje produktionsserie har produktionsmätare som påverkar produktionens lönsamhet och avkastning. Utan att mäta och räkna känner man inte till den egna produktionens styrkor eller svagheter. Mitt råd är alltså: mät och beräkna.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Vanlig? Hittills har inte en enda dag varit lik den andra. Jag kan sitta vid mötesbordet eller datorn, hålla en föreläsning, göra ultraljudsundersökningar på tjurar eller vad som helst annat. Arbetsbeskrivningen är bred.

Vad betyder det för dig att arbeta i Atria-kedjan?

Att gå framåt.

Komplettera följande mening: Världens renaste matkedja

är resultatet av ett hårt arbete. Det är något att vara stolt över, vilket inte bör förglömmas.

VI FINNS PÅ INSTAGRAM

Världens renaste foderkedja nu även på Instagram.

@arehuoy
#arehu #atriatuottajat

Rejält med okomplicerad smak

ATRIA PORK TOMAHAWK 450 G är en rejäl filébit av fläsk som får smak av fettranden och benet. Förpackningen innehåller en biff. Detta är kött i dess ”råaste” form, en premiumprodukt för rejäla köttätare!

Seminarier En konkurrenskraftig svingård 2025

12 juni 2019 kl. 9–15, universitetscentret i Björneborg, Pohjoisranta 11 A

På slutseminariet deltar följande projekt:

- En internationellt konkurrenskraftig produktionskedja för griskött
- Praxisnära forskning på svingårdar
- Hållbar svinproduktion genom agrisymbioser
- Effektivt utnyttjande av djurmateriäl på svingårdar

Kom ihåg anmälan senast den 5 juni 2019 på adressen: usi.atratiuottajat.fi/sikatila2025

EXPERT

Tiina Puska, expert på nättjänster

PRODUCENT

Tiina Puska, svinproducent

Vem skulle förstå livet för en producent bättre än en annan producent?

Många av våra experter har egna gårdar – de är producenter och jordbrukare. Vi kan inte bara sälja, köpa och vara tillgängliga. Vi måste känna till gårdens behov och veta vad vardagen med alla sina glädjeämnen och utmaningar består av. Att öppet dela med sig av information och praktiska erfarenheter skapar effektivitet och trygghet för framtiden.

atriatuottajat.fi

 A-Rehu arehuoy Atria Tuottajat